Дім сад город

2001

І знову про межу

Шановна редакціє, прошу надати юридичну консультацію з такого питання. Суть справи: маю город. Вирощую картоплю й усе інше. Межа. У сусіда садок. Його вишні поступово розрослися. Молода поросль дійшла до межі, а потім перейшла межу і на моєму городі почали виростати великі вишні. Зрозуміло, що вони стали мені заважати обробляти город. Навіть затінюють те, що там росте.

Сусід на прохання підрізати крони своїх вишень, які виходять на мій город, відповідає брутальною лайкою. Я людина вже у віці. З сусідами стараюся жити в злагоді. Будь ласка, напишіть у журналі, на якій відстані мають рости сусідові дерева від моєї межі?

***В.Пилипенко,** Кіровоградська обл.*

Ми з чоловіком спорудили новий будинок. Біля нього поставили туалет, від межі — 1,5 м. Та ось появилася нова сусідка. Звела двоповерховий будинок. Свій туалет поставила на самій межі з нашим обійстям. Потім метрів за п'ять від нашого будинку почала складати гній, траву і ціле літо з туалету поливає гній, і все тече на наш город. Ми зауважили їй, що так робити не слід, а вона сказала, якщо ми не приберемо свій туалет, а він у нас із цегли, належно обладнаний, то вона нам під самі вікна буде класти свій гній. Відповідні служби виміряли відстань від нашого туалету до її будинку і вона становить 11 метрів.

Запитання: на якій відстані мають бути споруди господаря від сусідської межі?

***Р.Семеняка,** Полтавська обл.*

Забудова земельних ділянок у населених пунктах та розташування на них дерев і кущів повинні здійснюватися відповідно до вимог Державних будівельних норм, протипожежних і санітарних правил, а у колективних садах також і відповідно до Статуту колективного саду.

Згідно з Державними будівельними нормами України, затвердженими Міністерством будівництва й архітектури України 05.01.1994 р., житлові будинки слід розташовувати, відступивши від червоної лінії (межа земельної ділянки і вулиці), головних вулиць не менше 6 м та житлових вулиць і проїздів — не менше 3 м.

Огорожа присадибної ділянки не повинна виступати за червону лінію вулиці. Будівництво здійснюється за типовими зональними або індивідуальними проектами житлового будівництва і погоджується з головним архітектором міста (району) та місцевою радою за місцем проведення будівництва.

Відстань від стін індивідуального будинку з вікнами житлових кімнат і кухонь та веранд, а також від головних входів до будинку, до інших житлових будинків сусідів та господарських споруд має бути не менше 6 м. Господарські будівлі та споруди розташовуються у глибині садиби. Сараї для худоби, кролів, нутрій, птиці слід розташовувати згідно із санітарними і протипожежними нормами на відстані від житлового будинку не менше 15 м.

Місця розташування компостів, дворових туалетів, очисних споруд каналізації також повинні бути не ближче 15 м від вікон житлових будинків, у тому числі і сусідніх садиб.

Дворовий колодязь для питної води розташовується на незабрудненій ділянці, що не затоплюється паводковими водами, на відстані від вбиралень, вигрібних ям, тваринницьких приміщень не менше 50 м.

Нормативно регулюється також розташування зелених насаджень на присадибних ділянках і в колективних садах. Відстань зелених насаджень від будівель та інших споруд повинна бути: для дерев — 5, кущів — 1,5 м.

Від межі сусідньої земельної ділянки дерева слід розташовувати на відстані не менше 3 м, кущі — 1 м. Гілки дерев не повинні перетинати межі сусідніх земельних ділянок. Дерева і кущі необхідно висаджувати на певній відстані від підземних комунікацій.

Від підземної мережі водопроводу, каналізації, газопроводу, кабелів зв'язку дерева можна висаджувати на відстані 2 м, кущі — 0,7—1 м. Ці нормативи є обов'язковими для всіх забудовників і землекористувачів та землевласників. Особи, які порушують ці нормативи, притягуються до адміністративної, а в разі завдання шкоди і до матеріальної відповідальності.

Контроль за дотриманням будівельних нормативів здійснюють місцеві ради та органи архітектури. Межові спори вирішують місцеві ради за місцем розташування земельної ділянки. Нейтральна смуга між сусідніми земельними ділянками земельним законодавством не регулюється.

Право на земельний пай

Перше моє запитання таке: хто має право на земельний пай? Друге: чи мають право на отримання землі у власне користування працівники соціальної сфери, котрі працюють у селі?

***Л.Матвієнко,** Миколаївська обл.*

Право на земельну частку (пай) за рахунок земель колективної (спільної) власності сільськогосподарських підприємств мають лише члени цих підприємств. Працівники соціальної сфери, а також особи, яких приймають до членів сільськогосподарських підприємств або які переселяються до сільської місцевості для постійного проживання, забезпечуються земельними ділянками за рахунок земель резервного фонду сільської ради (Указ Президента України від 8.VIII.1995 р. "Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям").

Землями резервного фонду розпоряджається сільська рада.

Для одержання земельної ділянки Вам необхідно звернутися до сільської ради за місцем постійного проживання з відповідною заявою, у якій зазначити розмір необхідної Вам земельної ділянки, мету її використання, бажане місце розташування та склад сім'ї.

Від мети, для якої необхідна земельна ділянка, залежить її розмір. Так, для ведення особистого підсобного господарства згідно із Земельним кодексом України (ст. 56) земельна ділянка надається не більше 0,6 га у власність і, крім того, може бути надана додаткова земельна ділянка у користування, але щоб її загальна площа не перевищувала 1 га, а в окремих випадках вона може бути до 2 га. Розмір земельної ділянки для спорудження житлового будинку і господарських будівель для його обслуговування (присадибна ділянка) може бути до 0,25 га.

Право на майновий пай

Земельний пай мені наділили. Вийшов із КСП. Чи належить мені майновий пай?

***П.Дмитренко,** Сумська обл.*

Згідно з Указом Президента України "Про заходи щодо забезпечення захисту майнових прав селян у про-

Рубрику веде І.Миронець, канд. юрид. наук

цесі реформування аграрного сектора економіки" від 29 січня 2001 р. Міністерство аграрної політики України, Рада Міністрів Кримської автономної республіки, обласні, міські та районні державні адміністрації зобов'язані протягом поточного року здійснити комплекс організаційних заходів для: з'ясування складу і вартості пайових фондів майна членів колективних сільськогосподарських підприємств; визначення розмірів паїв колишніх членів КСП, яких вони не одержали за припинення членства і запровадження документального посвідчення права власності на майновий пай (майновий сертифікат); недопущення порушень майнових прав колишніх членів КСП в процесі майнового паювання.

На виконання вказаного Указу Президента Кабінет Міністрів України затвердив Методику уточнення складу і вартості пайових фондів майна членів колективних сільськогосподарських підприємств, у тому числі реорганізованих і Порядок визначення розмірів майнових паїв членів колективних сільськогосподарських підприємств та їхнього документального посвідчення згідно з якими, на основі інвентаризації майна, здійснюється погоджена вартість активів, що є підставою для розрахунку уточненого пайового фонду майна членів підприємства. Розмір установленого складу і вартості пайового фонду майна членів колишнього підприємства використовується для визначення майнових паїв.

Визначення конкретних розмірів майнових паїв членів КСП здійснюється на основі Положення про порядок паювання майна, що затверджується загальними зборами членів підприємства. Збори затверджують також список осіб, які мають право на майновий пай.

До списку вносяться всі члени підприємства, а також особи, за якими зберігається право на майновий пай, зокрема: пенсіонери; особи, які перебувають на строковій військовій службі; призвані на військові збори, направлені підприємством для навчання до професійно-технічних та вищих навчальних закладів; направлені підприємством для підвищення кваліфікації з відривом від виробництва; особи, обрані на виборні посади органів місцевого самоврядування, органи державної влади та профспілкових організацій, жінки, які перебувають у відпустці по вагітності і пологах, а також з догляду за дитиною; особи, які втратили працездатність внаслідок ушкодження здоров'я, що було пов'язане з виконанням трудових обов'язків на цьому підприємстві; особи, котрі припинили трудові стосунки з підприємством, але не отримали майнового паю; спадкоємці померлих осіб, які мали право на майновий пай.

Список осіб, котрі мають право на майновий пай, складає спеціальна комісія, створена на підприємстві, і затверджують збори співвласників. За ухвалою зборів до списку можуть бути внесені також особи, котрі працювали у господарстві тривалий час і вибули з поважних причин, а також особи, які мають право на пайовий фонд майна, але з різних причин не були внесені до списку.

Право кожного члена підприємства на пайовий фонд майна залежить від його трудового внеску, який визначається з урахуванням розміру всіх форм оплати праці за період членства у цьому підприємстві. Майновий пай документально підтверджується свідоцтвом на право власності на майновий пай. Свідоцтво видає місцева рада.

Отже, вслід за земельними паями протягом поточного року буде розв'язуватися і питання майнових паїв членів колективних сільськогосподарських підприємств. Щоб мати додаткові роз'яснення, слід звертатися до районних держадміністрацій..

Чи належить мені татів сертифікат?

Мого тата було внесено до списків на паювання землі. На той час, коли вже були готові сертифікати, він помер, не залишивши заповіту. У районному земельному відділі мені видали довідку, що земельний сертифікат можуть видати моїй мамі. Невдовзі померла й вона. Заповіт мама оформила на мене, свого сина. Отже, чи маю я право на татів земельний сертифікат?

***Б. Галюлько**, Тернопільщина*

Успадкування земельної частки (паю) здійснюється за правилами Цивільного кодексу України (див. роз'яснення Мінюсту України 24.03.1997 р.). Цивільний кодекс України передбачає два порядки успадкування: спадкування за законом і за заповітом.

Кожний громадянин має право за життя розпорядитися своїм майном на випадок смерті. Таке розпорядження називається заповітом. У випадку, коли заповіту громадянин не залишив, настає спадкування за законом.

Спадкоємці за законом поділяються на дві черги. До першої черги входять: діти, дружина померлого (якщо вона перебувала з ним у зареєстрованому шлюбі), батьки померлого, онуки та правнуки померлого (за умови, що їхня мати або батько (відповідно дід або бабця) мали право на спадщину і померли ще до її відкриття).

До другої черги входять: брати і сестри, дід та бабця померлого. Вони закликаються до спадкування за відсутності спадкоємців першої черги. (Цивільний кодекс України, стор. 529, 530, 551).

У нашому випадку власник сертифіката на право на земельну частку (пай) заповіту не залишив. Тому спадкоємцями за законом є його дружина (якщо вона перебувала в зареєстрованому шлюбі з померлим) і син.

Дружина померлого не оформила спадщини і померла.

Отже, залишився один спадкоємець - син померлого. Заповіт мами (дружини померлого) практичного значення в даному випадку не має. Вона не може заповідати того, чого не має у власності. Власне, її заповіт у частині батькового сертифіката недійсний.

Отже, Ви - син померлого батька - маєте таке ж право на його сертифікат як і мала за життя мати. Після смерті матері Ви єдиний спадкоємець батькового і материного майна.

Радимо Вам, перш за все розв'язати питання про батькову власність на земельний сертифікат. Для цього необхідно звернутися до вищого органу управління сільськогосподарського підприємства, де працював батько, або до його правонаступника (якщо підприємство реорганізоване).

Після розв'язання питання про право батька на земельний сертифікат необхідно звертатися до місцевої нотаріальної установи з питанням про його успадкування.

Дім • сад • город • 9

Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник — трудовий колектив редакції
Зареєстрований Міністерством інформації України, серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.
Видається з січня 1989 р.

Як поліпшити засолені і солонцеві грунти

Нам виділили земельну ділянку під сад-город, 10 соток у низинній місцевості, де близько підгрунтові води, особливо навесні та дощового літа.

Значну частину ділянки займає солонець. Щоб поліпшити структуру грунту, спочатку ми зорали його, потім засипали шаром (близько 30 см) гречаної луски — відходу від переробки гречки на крупу. Крім того, вздовж ділянки викопали рів глибиною і шириною 0,5×0,5 м, щоб понизити рівень підгрунтових вод. Завезли декілька машин землі, розрівняли. Після цього у низинній частині ділянки товщина завезеної землі стала приблизно 20 см. Там, де солонець засипаний тоненьким шаром землі, ми ще посипали гіпсом (6 кг — більше не було).

Читали, що на солончаках треба вносити гіпс — близько 200 г на 1 м², але ніде не знайшли відповіді, як часто слід це робити. Можливо, крім внесення гіпсу, є ще якісь прості й дешеві способи зниження солонцюватості грунтів? Які рослини треба сіяти? Вздовж ділянки із солончаками викопали траншею і невелику копанку. Чи можна використовувати воду з неї для поливання городини, кущів, дерев?

Хотілось би, щоб спеціалісти розповіли про солонці та прокоментували, чи правильно ми зробили спробу поліпшити їх.

В.А.Харченко,
м. Миргород Полтавської обл.

До засолених і солонцевих грунтів належать солончаки і солончакуваті, солонці і солонцюваті грунти, які різняться своїми природними властивостями та способами поліпшення родючості.

Солончаки — це такі грунти, у верхніх шарах яких, і навіть на поверхні, можна спостерігати скупчення солей. На глибині 1—1,5 м тут залягають засолені підгрунтові води. Під час випаровування вологи солі піднімаються і нагромаджуються у верхніх шарах. У лісостеповій і степовій зонах України солончаки поширені в знижених частинах рельєфу, у западинах на заплавах річок, особливо в їхніх дельтах та притерасних зниженнях за близького до поверхні залягання підгрунтових вод.

У північному Лісостепу вони засолені переважно содою, а в південному Лісостепу та в зоні Степу — хлоридами і сульфатами. Часто солончаки утворюються штучно внаслідок неправильного зрошення, особливо тоді, коли для поливання використовують мінералізовані води.

Содові солонці-солончаки північної і центральної частини Лісостепу (Чернігівська, Київська, Сумська й північна частина Полтавської областей) поліпшують гіпсуванням. Хлоридно-сульфатні солончаки без штучного зрошення та дренажу гіпсуванню не підлягають, а за наявності достатньої кількості гіпсу в поверхневих шарах не потребують хімічної меліорації навіть і при зрошенні.

Солонці і різною мірою солонцюваті грунтові відміни належать до солонцевих грунтів, які на відміну від солончаків у верхніх (5—30 см) горизонтах містять значно менше шкідливих для рослин легкорозчинних солей. Іноді їх там взагалі немає. Ці грунти характеризуються недостатнім насиченням кальцієм та наявністю увібраного натрію, значною щільністю підорного шару, що зумовлює негативні хімічні й фізичні властивості. У солонцевих грунтах Лісостепу та північного Степу міститься і сода, яка є найшкідливішою для культурних рослин.

У сухому стані солонці дуже щільні та глибисті, у вологому — в'язкі, легко запливають і повільно підсихають. Обробляти такі грунти дуже важко. Спрілість грунту до обробітку на солонцях настає значно пізніше, ніж на несолонцевих площах, підсихання відбувається нерівномірно, що призводить до запізнення з обробітком і втрати вологи. Солонці залягають окремими плямами серед родючих чорноземів і каштанових грунтів. Їх легко визначити за світлим білястим або коричневим забарвленням поверхні і за будовою профілю.

Викопавши яму на глибину 40—50 см, можна побачити, що верхній шар грунту від 5 до 20 см має сірий або білястий колір і часто пластинчасту структуру. Під ним розташований власне солонцевий горизонт, який помітно відрізняється від верхнього. Він має темно-сіре, коричнево-буре або темно-коричневе забарвлення і стовпчасто-призматичну структуру. У сухому стані дуже щільний, у вологому — в'язкий. За товщиною верхнього надсолонцевого шару солонці поділяють на кіркові, або мілкі (1—10 см), середні (10—18 см) та глибокі (більше 18 см). Погані фізичні властивості солонцевих грунтів утруднюють ріст і розвиток рослин, на таких грунтах їхні сходи здебільшого нерівномірні, зріджені та слаборозвинуті.

Трапляються також і мочаристі грунти, які утворюються на схилах з близьким заляганням третинних глин та виклинюванням підгрунтових вод. Це перезволожені, часто засолені з поверхні, іноді й солонцюваті грунти. Родючість їх також низька.

Найгіршими за родючістю є кіркові, або мілкі солонці. Родючість їх значною мірою залежить також від глибини залягання та якості підгрунтових вод. За ступенем грунтового зволоження солонці поділяють на три групи: лучні та їхні комплекси (підгрунтові води залягають на глибині до 3 м від поверхні), лучно-степові — 3—7 м, степові — глибше 7 м.

На певній глибині в солонцях залягає сольовий горизонт, який в окремих випадках можна використовувати для самомеліорації. Тому однією з важливих ознак під час визначення солонців є їхня глибина та склад. За глибиною залягання сольового горизонту солонці поділяють на: високосолончакуваті — солі на глибині 5—30 см, солончакуваті — 30—80 см, глибокосолончакуваті — 80—150 см, незасолені (несолончакуваті) — глибше 150 см. Залежно від якісного (хімічного) складу солей у сольовому горизонті виділяють такі типи засолення: хлоридний, сульфатно-хлоридний, хлоридно-сульфатний та содовий.

Залежно від способу видалення надлишку солей з грунту, зниження його лужності та заміни увібраного натрію кальцієм, застосовують гідротехнічні, фізичні, хімічні та біологічні методи меліорації. Необхідно зазначити деяку умовність такого поділу, бо за будь-якого методу меліорації, як правило, виникає проблема у проведенні комплексу заходів.

Гідротехнічний метод меліорації грунтів полягає у видаленні солей з грунту зрошенням прісною водою й відве-

денні промивних та грунтових вод за межі засоленого земельного масиву за допомогою штучного дренажу.

Фізичні методи передбачають здебільшого меліоративний обробіток грунту, спрямований на поліпшення його механічних та фізико-хімічних властивостей. Глибоке безполицеве розпушування руйнує водонепроникний шар без винесення його на поверхню і змішування з іншими горизонтами.

Біологічні методи меліорації грунтуються на різнобічній дії на властивості грунту рослин і рослинних решток.

Для **хімічного методу** у меліорації використовують хімічні меліоранти, які сприяють поліпшенню основних властивостей солонцевих грунтів.

Щодо періодичності гіпсування солонцевих грунтів, на яких розташовані садово-городні ділянки, за наявності потрібної кількості засобів для хімічної меліорації цих грунтів (200—600 г/м^2 гіпсу або фосфогіпсу залежно від ступеня солонцюватості) гіпсування проводять раз на 5—6 років. Коли такої кількості меліоранту не виявиться в розпорядженні господаря на момент отримання ділянки у користування, потрібно внести відповідну кількість гіпсу (фосфогіпсу) в наступні роки або рівними частинами щороку протягом зазначеного періоду.

Культури-фітомеліоранти — люцерна і буркун. Видалити легкорозчинні солі і розсолонцювати кореневмісний шар солонцевого грунту можна, висіявши їх на початку використання земельної ділянки (протягом одного-двох років повної норми або 1/3—1/4 її частини протягом відповідно трьох-чотирьох років у вигляді сівозміни). Ці рослини досить ефективні фітомеліоранти.

Використовувати для поливання овочевих культур воду з копанки поблизу ділянки на засоленому грунті можна, якщо близько немає водойм та свердловин (колодязів) з більш прісною водою і незначною мінералізацією. Ступінь мінералізації визначають за швидкістю утворення та кількістю накипу в будь-якому кухонному посуді. Такою водою можна поливати овочеві культури на ділянці.

Які овочеві рослини доцільно вирощувати на солонцюватих грунтах? В умовах слабкої (до 10% обмінного натрію в сумі катіонів) і почасти середньої (10—20% натрію) солонцюватості та штучного зрошення (коли в цьому є потреба) добре почуваються коренеплідні овочеві культури — морква, столові буряки тощо, а також цибуля, часник, капустяні, помідори, огірки. Картопля вдається гірше.

Читачка "Дому, саду, городу" Л.А.Васильєва з Кривого Рогу цікавиться, чи можна вносити в солонцевий грунт яєчну шкаралупу.

Слід мати на увазі її слаболужну реакцію (pH>7,0), а також те, що кальцій шкаралупи у лужному грунтовому середовищі розчиняється важко, тому бажано її розмелювати перед внесенням у грунт. Вносити потрібно перед наступним обробітком — дискуванням, культивацією, фрезеруванням, які забезпечують необхідне в таких випадках перемішування розмеленої маси з грунтом.

Щодо внесення органічної маси у вигляді відходів від переробки гречки на крупу, то цей захід не викликає заперечення і його слід вважати позитивним, оскільки, крім удобрювальної, виконує функцію фізичної меліорації цього грунту, поліпшує його структуру та фізичні властивості.

Визначити ступінь солонцюватості грунту можна за кількістю обмінно-увібраного натрію в агрохімічних лабораторіях будь-якої категорії (обласних, районних і т.п.).

М.М.Єрмолаєв,
Інститут землеробства УААН

Люцерна на присадибній ділянці

Дякуємо за поради з вирощування огірків, помідорів та інших овочевих культур. Але, щоб одержувати високі врожаї, слід постійно дбати про підвищення родючості грунту та поліпшення його структури. Надрукуйте, будь ласка, матеріали про люцерну, конюшину та інші культури. Чи можна за їх допомогою зробити землю більш родючою?

А.М.Скоробогатько,
Київська обл.

Відомо, що люцерна для домашніх продуктивних тварин — найцінніший корм. Адже її поживність становить 0,5 кормової одиниці. А це означає, що, наприклад, 2 кг люцернового сіна рівноцінне 1 кг зерна вівса.

За вмістом життєво необхідних речовин — перетравного протеїну, кальцію, фосфору і каротину — люцерна серед грубих кормів посідає чільне місце. Як зелену масу, так і заготовлене з неї сіно охоче поїдають велика рогата худоба, свині й птиця. Згодовування люцерни сприяє підвищенню їхньої продуктивності.

Ця культура відіграє важливу роль у підвищенні родючості грунтів: поліпшує їхню структуру і збагачує орний шар цінними поживними сполуками, особливо азотними.

З економічної точки зору люцерна вигідна тим, що відпадає потреба у щорічній оранці, обробітку грунту та догляду за нею.

На мою думку, люцерну на присадибній ділянці доцільно висівати лише чистою культурою. Чому? Та тому, що зазвичай город більш окультурений порівняно з польовими землями. А коли таки сіють люцерну під покрив якоїсь культури (найчастіше це ячмінь чи овес на сіно або й на зерно), покривна сільськогосподарська культура виростає буйною, густою, часто навіть вилягає, а відтак дуже пригнічує чи навіть повністю заглушує підпокривну люцерну.

Якщо люцерну висіяти після збирання покривної культури, вона нерідко дає хирляві, пригнічені через нестачу світла рослини, які не набирають сили до входу в зиму, а також і в наступні роки. Такі посіви малопродуктивні. Коли ж посіяти люцерну чистою і в ранні строки,

тоді матимете гарантований урожай уже в рік сівби, а ще вищий — у наступному році, і так протягом трьох і навіть п'яти років.

То що ж потрібно робити, щоб виростити високий урожай люцерни? Добре, коли для цієї культури підібрані грунти в низині, з близьким заляганням підгрунтових вод. Рослини люцерни мають добре розвинуту кореневу систему, непогано витримують посуху і недостатнє зволоження. Тому її можна розміщувати на вирівняних плато на легкосуглинкових і супіщаних грунтах. Бажано, щоб город був виораний під зиму (зяблева оранка).

Посіви люцерни бувають непоганими й після весняної оранки, але тут є ризик, що вони можуть потрапити під посуху, в результаті чого люцерна не дасть дружних сходів. Та й з інших причин веснооранка значно поступається зяблевій.

Орати під зиму краще плугом з передплужниками, бажано якнайглибше — на 24—28 см. Весною орють на меншу глибину — 20—22 см. Краще, щоб грунт до сівби був прикоткований (і навесні, і післяукісно, і післяжнивно). Люцерна має дрібне насіння, тому грунт треба добре вирівняти. Якщо передбачена культивація, його слід розпушити на глибину 4—6 см. Слідом за культивацією без затримки висівають насіння люцерни.

Попередниками люцерни можуть бути майже всі городні культури, але кращими є чисті від бур'янів просапні: картопля, буряки, кукурудза, овочі, баштанні культури та інші.

Ні в якому разі не можна сіяти люцерну після люцерни або інших бобових багаторічних трав. На попереднє місце її можна повертати лише через 2 роки, а ще краще — через 4—5.

Сіяти люцерну потрібно якомога раніше. Всі сільськогосподарські культури, і зокрема ті, які вирощують на городах, поділяються на ранні та пізні. Якщо, наприклад, ячмінь, овес, горох, цибулю, часник, моркву, буряки, капусту можна посіяти у ранні строки, то гарбузи, огірки, баштанні культури, кукурудзу, просо, гречку сіють, коли вже добре прогріється грунт.

Люцерна належить до культур якнайранніших строків сівби. Її можна сіяти навіть в останньому місяці зими, якщо грунт готовий до обробітку. І в нашій грунтово-кліматичній зоні на Кіровоградщині таке практикують. Трапляється, що після надранньої сівби люцерни випадає сніг, глибоко промерзає земля. Але цього боятися не слід, бо люцерна добре витримує низькі температури і з настанням потепління дає дружні сходи. До цього слід додати, що ранні строки сівби сприяють активному розвитку рослин у період, коли на посівах ще не встигли прорости бур'яни, серед яких найбільш злісні — пізні їх види.

Зауважу, що люцерна — пластична культура, тому її можна висівати протягом усієї весни і навіть у перші два літні місяці. Сіють як післяукісно, так і післяжнивно. Але все ж найоптимальніший строк — ранньовесняний.

На 100 м² площі висівають близько 2 кг кондиційного насіння. Якщо є можливість, люцерну краще посіяти сівалкою, загортаючи насіння на глибину близько 3 см (±1 см). Тому умільці знаходять вихід і сіють люцерну ручними сівалками, призначеними для сорго, або іншим способом, ширина міжрядь — близько 15 см (±5 см). Таким способом дуже важко дотриматися заданої норми висіву. Тому доцільно необхідну кількість насіння змішувати з некондиційним, але чистим від бур'янів просом чи насінням сорго, яке попередньо просмажують, щоб воно втратило схожість. Норму висіву при цьому відповідно збільшують.

Та все ж переважній більшості господарів доводиться сіяти цю культуру вручну. Але не потрібно впадати у відчай: дрібнонасінна люцерна дасть сходи і в такому випадку! Тут бажано скористатися перехресним способом, тобто сіяти півнорми насіння на підготовленій площі один раз, а потім другий раз — упоперек рядків другою половиною норми. Щоб насіння краще розподілялося по площі за ручної сівби, його можна змішати з грубозернистим піском.

Після сівби люцерну боронують легкими борінками впоперек напрямку культивації і прикотковують легкими котками. Після ручної сівби бажано заборонувати ділянку у два сліди навхрест і після цього закоткувати.

Там, де сіють люцерну по веснооранці, післяукісно, чи післяжнивно, крім післяпосівного коткування, застосовують котки і до висіву, щоб ущільнити грунт.

Хочу зауважити, що як би старанно ви не доглядали свій город, сходи люцерни будуть забур'янені. І тут також є вихід. Спинимося на цьому детальніше.

Люцерну рекомендується косити на корм чи на сіно у фазі бутонізації або на початку цвітіння. У цей час вона має найвищу кормову цінність. Але перший укіс у рік сівби забур'янений. Тому потрібно робити його якомога раніше, щоб знищити ще недостатньо укорінені та незміцнілі бур'яни. Після цього вони майже не відростають, а звільнена від них люцерна швидко відростає і набирає сили. Другий раз косять, як належить, у фазі бутонізації.

За сприятливих умов люцерну в чистих посівах у рік її сівби можна косити три, а нерідко й чотири рази. Вирощена в такий спосіб, вона даватиме високий вихід зеленої маси і в наступні роки, на відміну від висіяної під покрив будь-якої сільськогосподарської культури. У чистих посівах травостій міцний, добре родить три, чотири і навіть п'ять років (у середньому по три укоси за сезон).

На жаль, переважна більшість господарів віддає перевагу підпокривній сівбі люцерни в городі. Тому ще раз хочу порадити: сійте її у чистих посівах і матимете гарантовано високопродуктивний та тривалий травостій.

П.Т.Кучеренко, *агроном,*
Кіровоградська обл., смт Павлиш

Поради журналу стали в пригоді

Читаючи "Дім, сад, город", часто натрапляю на цікаві поради для городників і використовую їх на своєму городі. Зокрема, навчилася вирощувати огірки на шпалері. На ній рослини краще освітлюються, прогріваються й провітрюються. Отже, у дощове літо волога на листках не затримується, що забезпечує більшу стійкість проти грибкових захворювань.

Дуже зручно й збирати плоди, не залишається жодного до пожовтіння. Завдяки цьому рослини довше не старіють і дають більший урожай.

Вже кілька років використовую як кулісну культуру кукурудзу. Висіваю її раніше, ніж огірки, за схемою 50—30 см (1 ряд.). Після появи сходів кукурудзи висаджую огірки у фазі двох пар справжніх листочків.

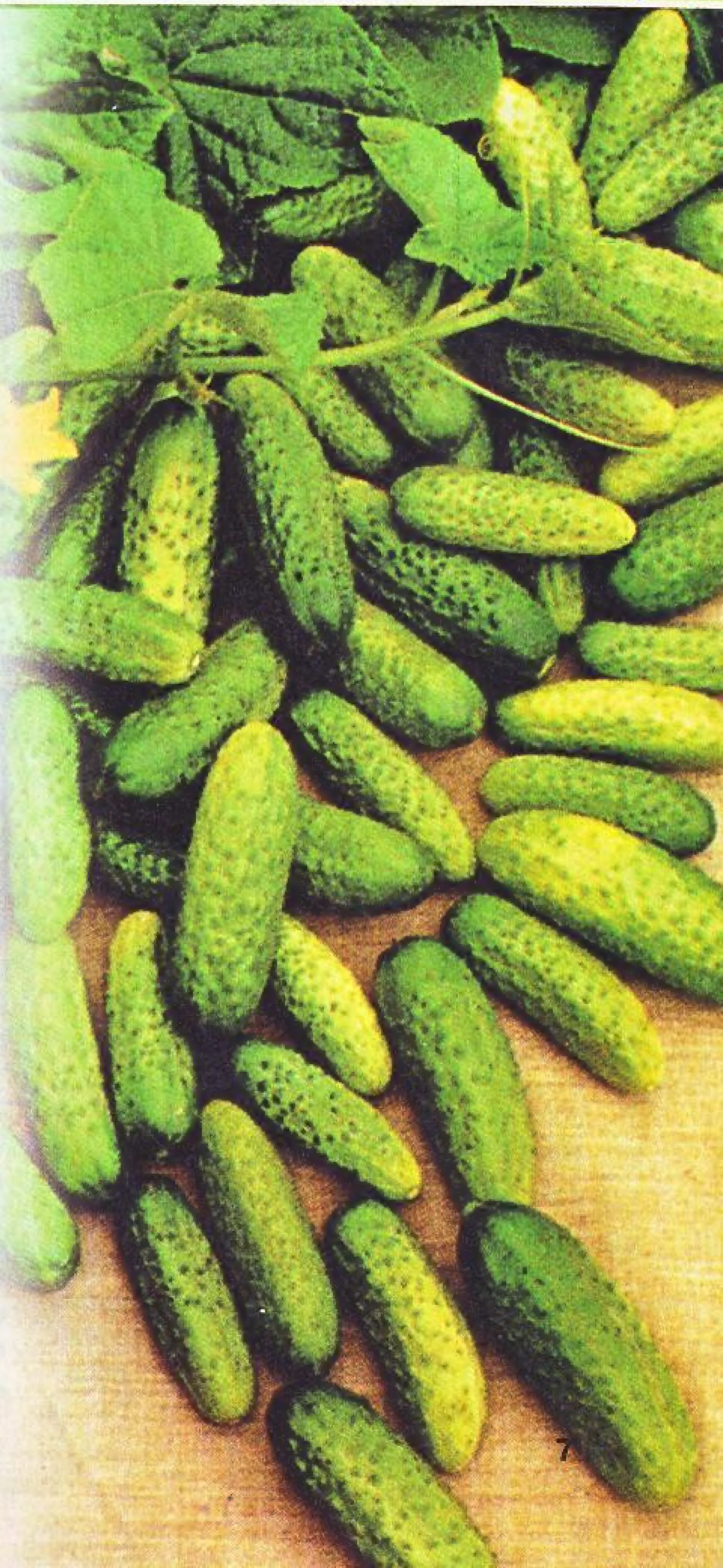
Кукурудза росте швидко і до появи зав'язі огірків може захистити їх від прямих променів сонця, небажаного вітру. Тут тепло й затишно, сюди охоче навідуються бджоли. Тобто, створюються найкращі умови для росту й розвитку огірків.

Помітила цікаву особливість. Коли зрізувала стебла кукурудзи, огудиння огірків відразу зів'яло, пожовкло і висохло. Тому перестала робити це, і решта стебел огірків залишалася зеленими і давала врожай. Огірки збираю до пізньої осені, до настання заморозків.

Зробила висновок, що такий спосіб вигідний для городників-аматорів. На фото ліворуч на шпалері огірки Паркер, вони розкішні й радують око, а праворуч — кукурудза. Вона не тільки куліса, а ще й дає гарні, смачні качани.

О.В.Дмитренко,
Житомирська обл., Бердичівський р-н, с. Солотвин

Голландські гібриди
потребують дбайливого догляду

Гібриди огірків голландської селекції — високоврожайні, у цьому переконався і я. Але для того, щоб вони добре родили, потрібно під час вегетації дотримуватися ряду вимог. Особливо це стосується самозапильних гібридів-партенокарпіків. З-поміж таких у мене були: Анка, Маринда, Мікос, Матильда та Кріспіна. Для їхнього запилення не потрібно бджіл або інших комах. Голландське насіння досить дороге, тому щоб одержати хороший урожай, потрібно дотримуватися вимог агротехніки.

Насамперед це шпалера, вона обов'язкова, але описана у багатьох публікаціях, то ж про неї не вестиму мови.

Поливання, на ньому потрібно спинитися детальніше. До цвітіння рослини слід поливати, як і інші сорти. А ось коли розпочинається пора масового цвітіння та плодоношення, поливати огірки потрібно досить обережно. Чому? Дуже часте поливання в цей період може призвести до поганого зав'язування та обсипання зав'язі. Оскільки всі огірки голландської селекції посухостійкі (менш вибагливі до вологості грунту й повітря), рекомендую їх поливати більшими нормами, але рідше. Якщо є змога, то ще краще зробити крапельне зрошення. Дуже ефективний також захід — мульчування.

Решта вимог до вирощування огірків голландської селекції не відрізняється від традиційних.

Висловлю свою думку щодо голландських гібридів. Дехто переконує, що вони чудові, але я особисто Паркером незадоволений. Водночас інші гібриди, особливо Анка та Кріспіна, за смаковими якостями перевершують славнозвісний Паркер і мають високі засолювальні властивості. У цьому я переконався на власному досвіді. Щодо періоду плодоношення, то він досить тривалий: з кінця травня аж до початку вересня. Якщо порівнювати "голландців" із сортами чи гібридами вітчизняної селекції, то мушу зазначити, що голландські гібриди за врожайністю часто перевершують наші, а за смаковими якостями поступаються перед ними. Хоч тут має значення, який сорт взяти для порівняння.

С.В.Білоцький,
Київська обл., смт Буча

Харківському державному аграрному університету — 185 років

Характерною особливістю сучасного ринку плодоовочевої продукції є низька якість, досить обмежений асортимент, сезонні та регіональні коливання її надходження і цін на неї, недостатня матеріально-технічна база виробництва та переробки. Для усунення негативних тенденцій у формуванні ринку необхідні відновлення і створення нових спеціалізованих господарств різних організаційно-правових форм, удосконалення вітчизняної селекції та насінництва, реконструкція й модернізація переробних підприємств , розвиток кооперування та інтеграції виробників з переробними і торговельними підприємствами.

Вирішення цих проблем неможливе без участі спеціально підготовлених фахівців-професіоналів. У зв'язку з цим у Харківському державному аграрному університеті розпочато підготовку вчених агрономів-плодоовочівників та виноградарів. Агрономічний факультет має для цього кадрову, навчально-методичну та науково-виробничу бази.

Харківський державний аграрний університет ім. В.В.Докучаєва був започаткований у 1816 р. він є найстарішим серед аграрних вузів України та країн СНД. В числі його фундаторів були визначні діячі вітчизняної агрономічної науки і освіти, видатні вчені-рослинники, селекціонери, організатори вищої школи: професори П.В.Будрін, Г.В.Пилипець, академіки М.М.Кулешов і В.Я.Юр'єв.

Харківський державний аграрний університет ім. В.В.Докучаєва — єдиний в Україні вищий навчальний заклад, де готуються спеціалісти із селекції та генетики сільськогосподарських культур, і не лише для України, але й для країн СНД, а також Азії, Африки, Латинської Америки.

Кафедра генетики, селекції та насінництва заснована у 1936 р. Її фундатором був видатний селекціонер — академік В.Я.Юр'єв. У спеціалізованих аудиторіях з генетики і селекції розташоване сучасне устаткування: кліматичні камери , мікроскопи, комп'ютери. Вчені кафедри створили нові високоврожайні сорти озимої пшениці, ярого ячменю, квасолі, амаранту. Професора М.В.Проскурніна обрано почесним членом Шведської асоціації селекціонерів.

Упродовж багатьох років працював агрономом у Закарпатті випускник 1960 р. М.С.Сядристий. Талант митця проявився у нього ще в студентські роки. Зараз він — всесвітньовідомий майстер мікромініатюр, заслужений майстер народної творчості України. Його персональні виставки побували у 65 країнах світу. А випускник вузу Д.С.Полянський став видатним державним діячем, працював заступником голови Ради Міністрів СРСР, міністром сільського господарства.

Отже, є чим пишатися найстарішому з сільськогосподарських навчальних закладів України. Підготовка висококваліфікованих спеціалістів у ньому має давні історичні традиції, які підтримують і продовжують нинішні викладачі й студенти. Навчальні плани постійно удосконалюються, до них вводять нові, сучасні дисципліни.

Кафедра технології сільськогосподарських продуктів та плодоовочівництва була організована у 1961 р. Її очолив професор Г.Г.Скробанський. А в 1968 р. завідувачем кафедри обрали доктора сільськогосподарських наук, професора О.А.Іллінського. За роки плідної діяльності він створив наукову школу, є автором 12 сортів суниці, розробив лопатеву крону плодових дерев та вільноростучу пальмету.

Курс овочівництва тривалий час викладав доктор сільськогосподарських наук, професор Б.Я.Біляк. У виробництві ефективно використовуються його способи підготовки насіння до сівби, поливання по борознах-щілинах цибулі, столових коренеплодів.

З 1988 р. кафедру технології сільськогосподарських продуктів та плодоовочівництва очолює академік, доктор сільськогосподарських наук, професор О.С.Болотських, вчений-овочівник із світовим визнанням. У його списку понад 1100 опублікованих праць, серед них 16 монографій, навчальних посібників та книг, більше 300 науково-методичних і науково-виробничих праць. Широко відомі його оригінальні роботи в галузі овочівництва. Вчений теоретично обгрунтував новий напрям комплексної розробки екологічно безпечних технологій, вперше в СНД розробив і запровадив операційні технології виробництва овочів.

Професор О.С.Болотських закінчує підготовку нового фундаментального підручника "Овочівництво східного регіону". Сформувавши свою наукову школу з технологій виробництва, він підготував 2 докторів та 7 кандидатів наук.

Зараз О.С.Болотських працює над проблемою стратегії розвитку овочівництва у XXI ст. Це насамперед стабілізація виробництва овочів через освоєння нових енергозберігаючих та екологічно адаптованих технологій. Американський біографічний інститут присвоїв академікові АН ВШ України, професору О.С.Болотських почесне звання Людини року (1998 р.), а в 1999 р. той же інститут обрав його почесним членом дослідної ради.

На кафедрі технології сільськогосподарських продуктів та плодоовочівництва читають ряд дисциплін, передбачених спеціалізацією: овочівництво та баштанництво; овочівництво закритого грунту; насінництво овочевих рослин; технологія зберігання та переробки овочів; картоплярство; квітництво; фермерське та присадибне овочівництво. Отож, молоді спеціалісти матимуть підготовку на сучасному рівні. Замовлення на них надійшли з Інституту овочівництва і баштанництва УААН, з Краснокутської дослідної станції садівництва, від багатьох обласних управлінь сільського господарства та від фермерів Харківської області.

Від імені редакції журналу "Дім, сад, город" та численних його читачів щиро вітаємо професорсько-викладацький і студентський колектив Харківського аграрного університету з 185-річчям! Зичимо подальшого процвітання та нових творчих злетів!

Алла Капітульська,
редактор відділу "Щедра грядка"

Осінь — гаряча пора збирання врожаю. У цей час необхідно не тільки своєчасно і без втрат зібрати огірки, помідори, кабачки, перець, капусту, столові коренеплоди, картоплю тощо, а й подбати про майбутній урожай: внести добрива, обробити грунт. До настання стійких холодів збирають рослинні рештки та відходи. Ні в якому разі не можна залишати на ділянці, наприклад, капустяні качани з коренями.

Про майбутній урожай подбаємо з осені

Картопляну ділянку восени очищають від бур'янів, а особливо від пирію повзучого — улюбленого корму дротяників. Допомагає в боротьбі проти шкідників внесення в грунт свинячого гною і курячого посліду, а також деревного попелу.

Надземна маса картоплі, помідорів, перцю, огірків, капусти, квасолі, петрушки, залишена на ділянці або внесена в грунт, гальмує ріст інших видів рослин. Помічено також, що бур'яни, видалені з грунту і покинуті у міжряддях, затримують ріст багатьох культурних рослин. Це особливо помітно, коли бур'яни видаляють у період їх максимального росту — в червні-липні. Отже, перед висіванням овочевих і декоративних рослин не можна мульчувати грунт бур'янами або загортати їх. Дуже негативно реагує на виділення коренів і листя, які гниють, проростаюче насіння салату, редиски та деяких інших рослин.

Органічні та мінеральні добрива вносять восени, враховуючи родючість грунту. На бідних грунтах органічних добрив дають не менше 100 кг/10 м^2, а на родючих — 40—50 кг. На важких глинистих грунтах для розпушування орного шару додають деревну стружку, попередньо змочену розчином аміачної селітри (200 г на 10 л води). Проте в процесі розкладення клітковини мікроорганізми споживають багато азоту, що може призвести до зниження врожаю.

Органічні добрива вносять безпосередньо перед перекопуванням грунту. Рівномірно розкидавши по ділянці, їх одразу загортають у грунт (особливо гній), щоб запобігти втратам поживних речовин.

Якщо грунти надто легкі або важкі, з поганими водно-фізичними властивостями, гною слід вносити більше, а коли його невистачає — компости. Дуже корисно засівати вільну від овочевих рослин ділянку сидератами на зелене добриво: горох, люпин жовтий (на піщаних грунтах) і синій — на глинистих, соняшник (до достигання), фацелію. Вони збагачують грунт органічними речовинами, позитивно впливають на розвиток мікроорганізмів, поліпшують його фізичні властивості. Сидерати висівають у середині липня, після збирання зеленних та інших овочів, що рано звільняють ділянку. До осені вони формують багато зеленої маси, яку загортають у грунт.

Кислі грунти потребують вапнування, про це свідчать підзолистий шар на незначній глибині і велика кількість таких дикорослих рослин, як осока, подорожник, хвощ, щавлик малий тощо. Кислотність можна визначити й за допомогою лакмусового папірця. Для цього беруть пригорщу грунту, заливають дистильованою водою і ретельно розмішують так, щоб утворилась сметаноподібна маса. У неї вмочують лакмусовий папірець. У кислому середовищі він забарвлюється в червоний колір, у лужному — у синій. Точніше визначити кислотність грунту (pH) можна в агрохімічних лабораторіях, які є у кожному районі. Якщо pH від 3 до 5, грунти вважаються кислими, від 5 до 7 — слабокислими, при pH 7 — нейтральними. Знаючи кислотність грунту, приступають до внесення меленого вапняку. На супіщаних і легкосуглинкових грунтах його вносять від 2,5 до 4 кг на 10 м^2, а на середньо- і важкосуглинкових — від 4 до 6 кг.

Замість вапняку можна використовувати крейду, деревний попіл, доломітове борошно, гашене вапно, яєчну шкаралупу тощо. Гашене вапно вносять у нормі, зменшеній в 1,35 раза порівняно з вапняком, а попіл — у 2—10 разів більше. Крейду, доломітове борошно прирівнюють до вапняку.

Слід пам'ятати, що більшу частину вапнякових матеріалів не можна вносити одночасно із свіжим гноєм, аби уникнути значних втрат азоту. Якщо вапнякові матеріали вносять навесні, ділянки доцільно удобрювати восени, і навпаки.

У жовтні після збирання врожаю пізніх овочевих культур й очищення ділянки від рослинних решток завершують обробіток грунту для озимої, підзимової та весняної сівби. Осінній обробіток грунту створює умови для кращого розкладення коренів і культурних рослин, а за сильних морозів гинуть личинки, яйця зимуючих шкідників та насіння деяких бур'янів. Зорана або перекопана земля восени вбирає більше атмосферних опадів і талих вод, краще утримує вологу.

Якщо ділянка має нахил, перекопуючи її садовими вилами, впоперек схилу нагрібають невеликі валки землі, які затримуватимуть вологу. Протягом дня можна, не поспішаючи, скопати 0,5—1 сотку ділянки. Під час перекопування вибирають обрізки коренів та кореневищ злісних багаторічних бур'янів (пирій, осот, кульбаба), а також знищують гусениць травневого хруща, личинок дротяника тощо. Грунт не боронують, а залишають у великих грудках, пластах. Це сприяє промерзанню й затриманню снігу. За сильних морозів швидше гинуть личинки, яйця шкідників та насіння й кореневища бур'янів.

Мінеральні добрива дають під усі овочеві рослини з урахуванням їхньої потреби в поживних речовинах, з розрахунку приблизно 150—300 г/10 м^2. На затоплюваних ділянках перекопувати грунт і вносити добрива доцільно навесні.

О.С.Болотських,
зав. кафедри технології
с.-г. продуктів і плодоовочівництва,
професор ХДАУ

Лавр у домі й біля нього

Серед субтропічних культур у мене добре прижилися розмарин, мирт, лимон, кипарис, лавровишня, лавр благородний. Колекція цих рослин — моя гордість.

Хочу окремо спинитися на вирощуванні лавра благородного, який в мене росте вже близько 20 років. Із літературних джерел відомо, що лавр (Laurus nobilis) завжди був символом слави та звитяги, ним увінчували римських переможців. Лавровий лист був прикрасою богів, його шанували всі народи в усі часи. Така традиція збереглася і до наших днів. Зараз часто лавровими вінками увінчують спортсменів-переможців. До речі, слово "лауреат" у перекладі означає "увінчаний лавром". Тож велика вже слава і шана цьому дереву, яке походить із Середземномор'я і яке може добре рости в кімнатних умовах. У відкритому грунті у нас росте лише на півдні Криму, в інших регіонах України лавр благородний вирощують у теплицях, на підвіконні, а сміливі садівники намагаються вирощувати навіть у відкритому грунті, але з укриттям на зиму.

Отож, я поділюсь власним досвідом вирощування цієї теплолюбної культури. Треба сказати, що лавр досить невибаглива рослина, надзвичайно посухостійка. На батьківщині росте на кам'янистих схилах гір, де утворює розгалужену кореневу систему, і не витримує зайвої вологи за високого рівня підгрунтових вод. Але для успішного вирощування в кімнатних умовах я готую родючу пухку землесуміш із дернової, листяної і торф'яної землі в рівних пропорціях і обов'язково додаю грубий річковий промитий пісок, а на дно горщика кладу шар битої цегли. Це полегшує доступ повітря до коренів, а вода стікає у піддон. Під час активного росту рослини підживлюю розчином мінеральних добрив: чайну ложечку аміачної селітри, півчайної ложечки калійної солі та стільки ж суперфосфату на 10 л води. Воду беру дощову або добре відстояну і нагріту на сонці криничну. Якщо немає мінеральних добрив, то використовую розведений коров'як (1:10) або курячий послід (1:20). Після кожного підживлення рослини добре поливаю.

Маючи не один, а кілька лаврових кущиків, я спробував вирощувати їх у різних умовах. Так як у мене підвіконня в зимовий період перевантажені горщиками, ящичками тощо, то я прийшов до висновку, що субтропічні культури не варто тримати в опалюваній кімнаті. Взимку вони перебувають у стадії спокою, тому можуть зимувати за температури 0°C; при слабкому освітленні або зовсім у темряві. У цьому я переконався на власному досвіді. Тому одні горщики тримаю в неопалюваному приміщенні за температури від 0°C до +5°C, за сильних морозів температура може знижуватися до мінусових позначок, тоді рослини утеплюю, стежачи, щоб не підмерзла земля в горщиках. Інші горщики тримаю в погребі, де освітлення немає, але висока вологість повітря. Якщо лавр, лавровишня добре перезимовують у такому середовищі, то розмарин часто гине.

Отже, лавр благородний — невибаглива культура, може зимувати будь-де, за будь-яких умов, лише щоб температура не знижувалася до мінусових позначок. Взимку поливаю нечасто, щоб тільки не пересохла земляна суміш, але по можливості замість води використовую сніг. Для цього рослини обсипаю ним, сніг при невисокій температурі розтає повільно, рівномірно зволожуючи грунт.

Весною, з настанням справжнього тепла, всі горщики виставляю надвір, рослини тиждень звикають до сонця, навколишнього середовища, а в холодну весну горщики виставляю лише на день. Наприкінці квітня або на початку травня лаврові деревця "переналюю" з горщиків у відкритий грунт, заздалегідь підготувавши сонячне, захищене від північних вітрів і добре удобрене місце. Якщо трапляються нічні заморозки, то рослини укриваю мішковиною.

Все літо стежу, щоб грунт був пухким, помірно зволоженим. Важливо грунт навколо рослин замульчувати торфом чи перегноєм, що сприяє утриманню вологи і забезпечує нормальний тепловий режим кореневій системі.

Таким чином, усі мої субтропічні культури влітку ростуть у відкритому грунті. Нічого в горщиках не тримаю.

Протягом вегетаційного періоду деревця формую, прищипуючи верхівки, надаю рослинам декоративної форми. Обрізані гілочки використовую для приготування страв або вкорінюю. Для цього використовую стимулятор росту чаркор. Живцюванням займаюсь з травня до липня. Для кращого укорінення готую описану вище землесуміш, а зверху насипаю шар чистого промитого річкового піску, в який і заглиблюю після обробки чаркором живці. Посудину з живцями накриваю плівкою, ставлю в тепле місце. Весь час стежу за зволоженням живців, для чого щодня обприскую їх. Через 1,5—2 місяці починається ріст живців, тоді я їх пересаджую в окремі горщечки, або так залишаю до наступної весни.

Хто живе в багатоповерхівках і не має змоги тримати рослини в холодних приміщеннях взимку, раджу горщики ставити на підвіконні так, щоб ізолювати їх від надмірно теплого і сухого повітря, що надходить від батарей центрального опалення. Тут вже кожний господар може проявити свою фантазію і захистити рослини. Для цього придатна ізоляція плівкою з внутрішнього боку кімнати, для зволоження повітря доцільно ставити миски з водою, але обережно відчиняти кватирки, щоб запобігти протягам та обмороженню рослин.

А ще я практикую вирощування лаврового деревця цілорічно у відкритому грунті. Для цього весною деревце висотою до 2 м висадив

на городі, підібрав місце трохи з нахилом на південь, з північного боку росте крислата яблуня, яка затримує холодний північний вітер. Викопав траншею по довжині деревця, глибиною до півметра, заклав перегній, всипав склянку попелу, все добре перекопав, дренажу не робив, бо в мене город на підвищенні і ніколи не застоюється вода. В цю траншею поклав деревце. Тобто я посадив рослину не вертикально, а горизонтально, вивівши усі гілочки на поверхню попередньо пообривавши всі нижні листочки. На осінь виведені на поверхню гілочки вкоренилися. На зиму основний стовбур був схований під землею, що виключало обмерзання.

Пізно восени обрізую невизрілі верхівки, а обрізані рослини накриваю утеплювальним матеріалом. Для цього використовую тирсу або гречане лушпиння. Потім накриваю мішковиною, а щоб не затікала вода, зверху укриваю плівкою. Рослини добре перезимовують, а наступної весни продовжують ріст. За таких умов вирощування я з рослин не формую деревця, а служать вони для живцювання та для використання в їжу. Для цього листки сушу в затінку, на горищі, розклавши тонким шаром, щоб вони зберегли свій "лавровий" аромат та приємний гіркуватий присмак.

Під час висушування листки мають зберегти зелений колір. Усім відоме застосування лаврового листя на кухні. А от лавровою олією не всі користуються. А приготувати її легко. Для цього беру 120 г свіжого листя, дрібно його нарізую і заливаю 1 л соняшникової олії. Тиждень витримую у темному місці, потім проціджую. Ця олія ароматна і смачна.

Лавр відомий також і як лікарська рослина. Із літературних пам'яток відомо, що Гіппократ рекомендував олію із лавра при деяких хворобах, а Гален вживав лавр при ниркових недугах. У середні віки лавр використовували проти кашлю, пропасниці. Зараз лаврову олію використовують проти ревматизму, паралічів, кольок тощо.

Як бачимо, це дуже цінна лікарська, пряносмакова і декоративна рослина. Отож, її варто посадити і мати в домі, а якщо комусь вдасться — то і біля дому.

М.Ю.Дзюба,
Вінницька обл.,
смт Липовець

Софора японська — інтродуцент з півдня Криму

Використання лікарських рослин у народній та офіційній медицині має багатовікову традицію. Вони здавна користуються великою популярністю серед населення, адже препарати рослинного походження характеризуються малою токсичністю і незначним алергічним впливом порівняно з синтетичними сполуками.

Тому люди з давніх-давен намагалися переносити рослини із дикої природи ближче до свого помешкання з метою їхнього подальшого постійного вирощування та вживання. А з часом потрібні рослини з особливо цінними властивостями почали завозити з інших, навіть досить віддалених регіонів.

Таке перенесення розвинулось у нову галузь науки, яка називається інтродукцією рослин і вивчає можливості культивування рослин, перенесених у відмінні від попередніх грунтово-кліматичні умови.

Варто зазначити, що в результаті інтродукційної діяльності ботанічних садів, дендропарків та окремих аматорів-ентузіастів асортимент деревних рослин, що вирощуються в Україні, вже перевершив майже в шість разів кількість видів природної дендрофлори. Значну частину культур лісостепової зони, куди входить і Полтавська область, інтродуковано з півдня Криму та Середньої Азії.

Звичайно, що далеко не всі спроби інтродукції рослин відразу вдаються. На це необхідно витратити десятки років, застосовуючи певні способи та агротехнічні прийоми. Йдеться, звичайно, не про однорічні трав'янисті рослини, а про деревні багаторічні, яким доводиться значно потерпати у зимовий період від низьких температур.

Проте існують деревні рослини, які в нашому регіоні не поширені, а точніше — їх майже немає, хоч відносно легко можуть переносити зміну клімату на суворіший, вегетувати і плодоносити. До таких рослин хочу віднести софору японську (Sophora japonica L.).

Культивується софора на півдні України (у Криму), на Кавказі, у Казахстані.

Софора японська належить до родини бобових і є листопадним деревом, близько 20 метрів заввишки, яке дещо схоже на білу акацію. Колючок, на відміну від акації, у софори японської немає. Кора стовбура — темно-сіра, у молодих гілок — темно-зелена. Листки непарнопірчасті, складаються з 7—17 продовгуватих, гострих, зверху темно-зелених, блискучих, знизу сизих листків. Цвіте софора наприкінці липня — у серпні. Квітки зібрані у суцвіття — великі нещільні кетяги з яскравим жовто-білим забарвленням.

Плоди м'ясисті боби до 5—6 см завдовжки (у наших умовах дещо менші) , з перехватами між окремими насінинами. Достигають у вересні-жовтні і на зиму не обпадають.

Виростив я софору японську з насіння від вільного запилення, заготовленого в Євпаторії. Висота вирощеного дерева — близько 4 м, крона розлога. Плодоносить софора вже 3 роки.

Чим же цінна софора японська? По-перше, це гарна декоративна рослина, яка могла б прикрасити парки, сквери, вулиці міст, вирощуватись як солітер.

По-друге, це цінна лікарська рослина. Її лікувальні властивості добре описані в довідниках з фітотерапії. Там зазначається, що в народній медицині настоянки на спирту та водні витяжки застосовують при стенокардії, цукровому

діабеті, захворюванні нирок, тромбофлебіті, ревматизмі, опіках, трофічних виразках, для лікування запальних процесів ран, нежиті, вгамування зубного болю, запалення ясен. Зазначається також і те, що препарати із софори японської можна застосовувати і для профілактики названих захворювань, позаяк вони не мають побічної дії.

Найціннішою речовиною софори японської є рутин, який міститься в квітках, молодих листках і нестиглих плодах.

Але, гадаю, варто застерегти, що всі лікарські препарати застосовують, порадившись з лікарем. Це ж стосується і препаратів, виготовлених із софори японської.

Під час вивчення росту й розвитку софори японської в умовах Полтавщини встановлено, що однорічний приріст у зимовий період за час спостережень не підмерзав, у плодах зав'язується насіння із недорозвинутим зародком, а тому воно несхоже.

Отже, розмножити софору японську отриманим насінням в умовах Полтавщини на даному етапі її інтродукції неможливо. Тож постає закономірне запитання: а чи доцільно в наших грунтово-кліматичних умовах культивувати софору, чи не краще завозити необхідні компоненти рослини або ж її плоди з місць постійного вирощування? З цього приводу хочеться зазначити, що майже всі плодові рослини, включаючи й добре відомі нам, такі як груша, слива, абрикос, вишня, черешня, виноград та багато інших, свого часу були інтродуцентами, зараз розглядаються як культурні рослини місцевої флори. І перші плоди цих рослин, вирощених у наших умовах, були дрібними й несмачними, але завдяки природному добору та селекційній роботі відібрані та виведені сорти, пристосовані до відповідних грунтово-кліматичних умов, які мають задовільні смакові якості.

І останнє, на що в перспективі, напевне, зверне увагу наука. Людина, як біологічний суб'єкт, має бути біологічно максимально поєднана з умовами постійного проживання, а відповідно й плоди споживати ті, які вирощені в своєму ж регіоні і засвоїли з грунту його домінуючі компоненти.

В.В.Красовський,
Полтавська обл.,м. Хорол

Клусонівська.

Високий рейтинг цієї цінної ягідної культури зумовив значну кількість публікацій стосовно технології її вирощування та сортів. Однак дуже рідко трапляється об'єктивна інформація про сорти чорної смородини з висвітленням усіх недоліків. Інформація київських науковців Копанів, Ангеліни Іонівни Чмух із Поділля, львівських вчених є тією базою знань, на яких формуються наша уява та ставлення до того чи іншого сорту чорної смородини, особливостей вирощування у конкретних грунтово-кліматичних умовах. У доповнення до цього хочу запропонувати увазі читачів характеристики сортів чорної смородини, отримані у результаті власних спостережень і досліджень у Східному Лісостепу України.

Не є новиною для нас те, що немає ще жодного ідеального сорту, зокрема і чорної смородини. Вчені створили модель ідеального сорту чорної смородини. Так, Т.П.Огольцова, доктор с.-г. наук із Орла, виділяє 65 показників ідеального сорту чорної смородини і наводить їх параметри. Але це напрям роботи, мета селекціонерів. Насправді ж кожен сорт має як кращі показники, так і недоліки. Перспективність сортів визначається за комплексом показників. Саме знання повної характеристики сорту з усіма плюсами і мінусами дасть змогу правильно вирішити напрям його використання, умови вирощування, термін експлуатації насадження тощо. Адже є сорти універсальні, є десертні із смачними, але малотранспортабельними ягодами.

Слід враховувати також загальні закономірності, характеристику певних груп сортів. Так, сорти чорної смородини раннього строку достигання частіше мають м'які, не траспортабельні ягоди із тонкою шкіркою і мокрим відривом. Їх здебільшого використовують для споживання свіжими, адже вони перші. Для середніх та середньопізніх сортів зовсім інші критерії оцінки. Обов'язковими є високі транспортабельність ягід, вміст вітаміну С, технологічність вирощування. Це основна група сортів для створення промислових насаджень. Мабуть ніхто з читачів не проти того, щоб вирощувати декілька кущів смородини дуже пізнього строку достигання ягід, подовживши термін надходження свіжої вітамінної продукції. Із своєї ділянки я споживаю свіжі ягоди чорної смородини та її "родичів" протягом чотирьох місяців — з початку другої декади червня і до перших осінніх приморозків (початок жовтня).

Мене завжди цікавить не тільки характеристика сорту, але і його походження, яке може багато про що повідати. Тому хочу подати характеристику кращих сортів чорної смородини в дещо не звичному для читачів вигляді, згрупувавши їх за походженням.

Власна колекція нараховує близько 250 сортів та гібридних форм чорної смородини. Вивчаю їх на дослідній ділянці (площа 1,5 га) в богарних умовах (без поливу) на важких глинистих сірих лісових грунтах із середнім ступенем забезпечення поживними речовинами, а також на присадибній ділянці, де ці сорти можуть показати, на що вони здатні за оптимальних умов вирощування. Детальні обліки про-

Чорна смородина:
для садіння добирайте кращі сорти

воджу разом із дружиною протягом 8 років.

А зараз про кращі сорти чорної смородини білоруських, мічурінських (м. Мічурінськ, Росія) та мліївських селекціонерів.

Кращі білоруські сорти (селекціонер Анатолій Григорович Волузнєв):

Білоруська солодка — відомий сорт середнього строку достигання ягід. Переваги: високий вміст у ягодах вітаміну С (до 417 мг %!!!), високий урожай. Недоліки: після перестигання ягоди малотранспортабельні, сорт вимогливий до умов вирощування: за нестачі вологи та поживних речовин у грунті ягоди дрібнішають (до 0,7—0,8 г), урожайність значно знижується. Хоч сорт дуже поширений і культивується уже близько 30 років, він все ж залишається цінним для присадибних ділянок. Ще жоден сорт чорної смородини не перевершив Білоруську солодку за вмістом у ягодах вітаміну С. До того ж відмінні смакові якості ягід цього сорту також відомі.

Катюша (Паулінка×Пілот Олександр Мамкін) — сорт середньопізнього строку достигання ягід. Кущі середнього розміру, слаборозлогі, середньозагущені. Ягоди великі — 1,0—1,4 г, видовжені, із товстою шкіркою, транспортабельні. Вміст вітаміну С у ягодах середній — до 190 мг%, сухих речовин — один із найвищих — 38%, 12% цукрів, 4,3% органічних кислот, 1% пектинів. В окремі роки відмічено неодночасне достигання ягід та їх неодномірність. Переваги: придатність ягід до транспортування на значні віддалі, висока щорічна врожайність, стійкість проти пошкодження пізніми весняними приморозками. Недолік — слабке ураження у вологі роки молодих листків вторинного літнього приросту борошнистою росою.

Клусонівська (Паулінка×Пілот Олександр Мамкін) — сорт середньопізнього строку достигання ягід. Має багато спільного із сортом Катюша. Ягоди достигають дружніше, такого ж розміру, більш округлої форми, містять вітаміну С до 190 мг %, цукрів — 12,9%, органічних кислот — 3,5%, сухих речовин — 40%. Недоліки і переваги такі ж, як і у попереднього сорту. Саджанці Клусонівської легко розпізнати серед багатьох інших за численними світло-коричневими цятками на них.

Заслуговують на увагу, особливо власників присадибних ділянок, високоврожайні білоруські сорти чорної смородини Пам'яті М.І.Вавілова, Партизанка.

Із випробуваних сортів чорної смородини Мліївського інституту садівництва **Комфорт, Надія, Мрія, № 4019** (ранні), **Шедевр, Славута, Юннат, Мліївчанка** (середньоранні), **Пам'ять Правика, Академік Артеменко, Сміла** (середній строк достигання ягід), **Віра № 1114** (середньопізні), **Легенда** (пізній) краще зарекомендували себе ранні сорти **Надія, Мрія** (селекціонер М.М.Горьовий) та **Мліївчанка.**

Надія (№ 2100, гібридна форма № 264×Сіянець Голубки) — сорт раннього строку достигання ягід (кінець другої декади червня), стійкий проти уражень грибковими хворобами, самоплідний, високоврожайний, швидкоплідний, пошкодження пізніми весняними приморозками середнє (до 30 % зав'язі). Кущі середньорослі, слаборозлогі, середньозагущені. Середня маса ягід — 1,8—2,2 г, найбільшої — 2,8 г. Ягоди відносно одномірні, достигають одночасно, по 4—6 штук у гроні, не обсипаються, містять вітаміну С до 221 мг %, цукрів — 14 %, органічних кислот — 3 %, пектинів — 1,6 %, фенольних сполук — 3,2 мг/г. Їх потрібно збирати на початку достигання, бо пізніше транспортабельність ягід значно знижується, що є недоліком сорту. Шкірка ягід середньої щільності.

Мрія (№ 1628, Славута х Сіянець Голубки) — сорт раннього строку достигання ягід, високоврожайний, стійкий проти грибкових хвороб, швидкоплідний. Ягоди великі, масою 2,0—2,2 г (найбільші — до 2,9 г), містять вітаміну С до 195 мг %, цукрів — 12,2 %, органічних кислот — 3,1 %, відносно одномірні, достигають одночасно, по 5—9 штук у гроні, не обсипаються. Шкірка ягід середньої щільності. Їх потрібно збирати також на початку достигання. У травні 1999 р. 90% зав'язі було пошкоджено пізніми весняними приморозками (до —3 —4°С).

Мліївчанка — десертний сорт середньораннього строку достигання ягід, швидкоплідний, урожайний, стійкий проти грибкових хвороб. Кущі сильнорослі, слаборозлогі, середньої гущини. Середня маса ягід 1,2—1,7 г, найбільші — 2,6 г. Ягоди одномірні, достигають одночасно, по 4—5 штук у гроні, солодкі, смачні (дегустаційна оцінка 4,5—4,6 бала за 5-бальною шкалою), із шкіркою середньої щільності, в окремі роки після перестигання обсипається до 5 % ягід. Транспортабельність ягід середня. Інколи спостерігається пробудження бруньок за теплої і затяжної осені, що знижує їхню зимостійкість. У цілому — це один із кращих десертних сортів чорної смородини.

Перспективні у Східному Лісостепу сорти чорної смородини селекції Всеросійського НДІС

Надія.

Мрія.

ім. І.В.Мічуріна (селекціонер Т.С.Звягіна). Отримані вони в 1973 році з гібридної сім'ї Минай Шмирьов х Бредторп. Від білоруського сорту Минай Шмирьов нові сорти отримали високу кліматичну пластичність, а від фінського сорту Бредторп — розлогу форму куща, швидкоплідність. Із випробуваних мічурінських сортів чорної смородини **Чорний жемчуг, Зелена димка, Багіра, Созвєздіє, Тетянин день** кращими я вважаю два останні. На жаль, через низьку стійкість протягом двох останніх років проти борошнистої роси сорт Чорний жемчуг довелося вибракувати із групи перспективних.

Созвєздіє — сорт середнього строку достигання ягід, швидкоплідний (на другий рік 0,5—1,2 кг/кущ). Кущі середньорослі, середньої гущини, середня маса ягід 1,3—2,1 г, найбільші — 2,6 г, вміст вітаміну С — 200—275 мг %, цукрів — 12,2 %, органічних кислот — 12,2 %. Ягоди відносно одномірні, із сухим відривом, щільною шкірочкою, транспортабельні, по 4—6 ягід у гроні, достигають неодночасно лише в окремі роки, у загущених насадженнях або при затіненні парканом, деревами. Сорт стійкий проти грибкових хвороб, але пошкоджується бруньковим кліщем. Якби не цей недолік, то можна було б вважати Созвєздіє одним із кращих високотехнологічних, швидкоплідних та врожайних сортів.

Тетянин день (форма 65) — сорт середньопізнього строку достигання ягід, названий колегами в пам'ять про автора сорту. Кущі середньорослі, середньорозлогі. Урожай високий, сорт швидкоплідний. Середня маса ягід 1,5—1,9 г, найбільші — 2,2, г, вміст вітаміну С — 220—310 мг %, цукрів — 11,4 %, органічних кислот — 3,0 %, пектинів — 1,7 %, фенольних сполук — 4,8 мг/г. Ягоди одномірні, достигають відносно одночасно, із сухим відривом, по 4—6 ягід у гроні, із щільною шкіркою, транспортабельні. Сорт відзначається високою польовою стійкістю проти грибкових хвороб, брунькового кліща. Один із кращих сортів селекції Т.С.Звягіної.

Про технологію вирощування чорної смородини написано дуже багато. Тому я коротко спинюся лише на основних моментах.

Найліпше смородину садити восени. Кущі я висаджую, заглиблюючи на 5—10 см. Пагони обрізую, залишаючи над поверхнею грунту 3—4 бруньки. Не слід садити саджанці на рівні умовної кореневої шийки, бо тоді отримаємо малопродуктивні недовговічні штамбові кущі, адже на коренях немає бруньок. Схема садіння 2,0×0,8—1,2 м, залежно від сили росту кущів. Ряди краще розміщувати з півночі на південь: ягоди достигають рівномірніше і менше "спікаються" з південного боку кущів. Останній показник дуже проявився спекотного літа 1999 р. Під покривом дерев, біля паркану кущі смородини я висаджую рідше — в 1,2—1,7 раза залежно від рівня затінення. Тут кущі виростають більших розмірів, плодоношення переміщується на периферію крони, ягоди достигають неодночасно.

У кущі щороку залишаю 3—4 сильних нульових пагони. П'ятирічні гілки постійно видаляю, замінюючи їх однорічними нульовими пагонами. Спостерігається ніби конвеєр. Усього в кущі тримаю 12—16 різновікових гілок. Експлуатаційний вік насаджень чорної смородини 6—8 років. Швидкоплідні сорти, а також кущі, що в менш сприятливих умовах вирощування, розкорчовую раніше.

Смородину після смородини вирощувати не можна. Перерва має бути не менше 3—4 років. Чорна смородина потребує високого рівня агротехніки вирощування, доброго забезпечення вологою (особливо у травні — червні) та поживними речовинами.

Це коротко. Детальніше про смородину розповідаю у монографії "Вирощування ягідних культур на Харківщині".

О.В.Яхимович,
канд. с.-г. наук

Шлях садовини від дерева до споживача дуже складний і важкий не тільки для фермера, але й для садівника-аматора, що має невеличку дачну ділянку. Дуже важко повністю вирішити всі питання, пов'язані із захистом дерев від шкідників та хвороб. Адже від цього залежить якість садової продукції, що впливає на її зберігання, транспортування і в кінцевому результаті на рентабельність садівництва. Якість вирощеної продукції, що потрапить на наш стіл чи на ринок, ще залежить від дотримання строків збирання, технології знімання плодів, умов зберігання та ретельної підготовки до транспортування.

До збирання врожаю слід готуватися заздалегідь, вживши заходів боротьби з передзбиральним обпаданням плодів, підготувавши необхідну тару, допоміжний збиральний інвентар, приміщення для короткотермінового і тривалого зберігання врожаю. А для фермерських господарств, крім того, ще важливо потурбуватися про робочу силу, яка буде займатися збиранням урожаю, його сортуванням і транспортуванням.

Боротьба з передзбиральним обпаданням плодів

Нерідко у яблунь і груш плоди обпадають незадовго до збирання. Причиною цього може бути пошкодження їх шкідниками, недостатнє живлення дерев чи погане водозабезпечення. До обпадання плодів може призвести також поливання із артезіанських свердловин чи колодязів. А у таких сортів яблунь, як Айдаред, Антонівка, Джонаред та інших може спостерігатися обпадання плодів і на фоні достатнього живлення, водозабезпечення та без пошкодження. Причиною цього буває недостатня кількість ауксинів у плодах. Постачальником ауксинів є насіння, яке його виробляє у плодах. Однобокість, деформування плодів свідчать про нестачу ауксинів. Як правило, у таких плодах немає необхідної кількості насіння, а деформація відбувається з того боку, де його зовсім немає.

Збирання та зберігання плодів

Зарадити обпаданню можна обприскуванням дерев хімічними ростовими речовинами за 2—3 тижні до збирання врожаю. Свого часу широко застосовували для цього альфанафтилоцтову кислоту (АНУ, 100—200 мг на 10 л води), 2,4-дихлорфеноксиоцтову кислоту (2,4-D, 10—50 мг на 10 л води), калійну сіль альфанафтилоцтової кислоти (КАНУ, 200—300 мг на 10 л води) та ін. Але, як показав досвід, термін зберігання неповноцінних плодів значно скорочується. До того ж дороговизна хімічних препаратів суттєво знижує рентабельність садівництва.

Набагато дешевше і простіше переробляти падалицю на сік, сушити, готувати компоти, джеми тощо.

Підготовка сховищ

До недавнього часу понад 90 % фруктів, вирощених в Україні, зберігали у зимовий період в аміачних і фреонових охолоджуваних фруктосховищах, які будувалися у містах, тобто безпосередньо в місцях реалізації продукції.

Досвід фермерських господарств, яких у нас стає дедалі більше, показав, що ефективніше будувати фруктосховища безпосередньо у місцях виробництва фруктів, бо це забезпечує менше травмування їх і швидке надходження на охолодження. Для довідки наведу такий приклад. Зберігання зірваних яблук і груш протягом дня за температури 18—22°С скорочує термін їхнього зберігання на 2—3 тижні.

На жаль, постійне підвищення ціни на електроенергію та дороговизна холодильного устаткування все більше примушує фермерів будувати фруктосховища підземного типу з природною або примусовою вентиляцією. Досвід фермерів з Вінниччини показав досить високу рентабельність фруктосховищ такого типу.

Нерідко доводиться чути нарікання від садівників-аматорів на те, що фрукти, закладені на зберігання в підвал садово-дачного чи присадибного будинку або ж у підвал гаража, пліснявіють, гниють або всихають. Причину цього вбачаю у високій або дуже низькій вологості повітря в підвалі.

Проживаючи у свій час у Німеччині, я звернув увагу на те, що підвали під житловими будівлями фермерів і садівників-аматорів широко використовуються для зберігання продуктів харчування, у тому числі й фруктів. Більше того, не знайшовши примусової вентиляції, я відчув добрий повітрообмін з сталою температурою в межах 2—5°С та вологістю повітря 60—70 %.

А розгадка таких зручних підвалів, у яких можна зберігати взимку не лише продукти харчування (у тому числі й фрукти), а навіть пасіку, дуже проста — пічне опалення, а точніше — димохід їхніх будинків починається з підвалу. Ось за таким принципом я й спорудив власне підвальне приміщення під будинком. Спочатку під омшаник для бджіл, а згодом і для зберігання фруктів.

Принцип улаштування пічного опалення, в якого димохід починається з підвалу, не складний і доступний кожному, хто має підвал під дачним чи присадибним будинком.

Під стелею підвалу в стіні зробив по кутках два отвори для припливу повітря, а нульову позначку для димохода пічного опалення 1 і 2-го поверхів будинку заклав на підлозі підвалу. В нижній частині димохода встановив горизонтальний засув для регулювання вентиляції та зміни тяги в пічному опаленні (див. схему).

Змінена також схема подавання холодного і відведення теплого повітря з підвалу. У моєму варіанті холодне повітря до підвалу подається не знизу, як це буває, а зверху, під стелею, а відводиться знизу. Це дало можливість ефективніше відводити з підвалу надлишок вологи, що там накопичується. Під стелею підвалу накопичується тепле повітря, яке, незалежно від зниження температури надворі, дає можливість підтримувати сталу температуру в підвалі.

Наявність отвору 60х70 см у нижній частині димоходу, який закривається заслінкою, значно полегшує видалення сажі.

Влітку для підтримання в підвалі невисокої температури я прикриваю отвір димоходу заслінкою, а за великої спеки зменшую й приплив повітря знадвору.

Більшість нових дачних будівель, присадибних будинків і котеджів має підвальне приміщення на всю площу будівлі, які дуже легко можна пристосувати під фруктосховище.

Слід зауважити, що у підвальному приміщенні, пристосованому для зберігання фруктів, не

можна зберігати картоплю, буряки, моркву тощо, бо для них потрібна вища вологість повітря. Крім того, запахи, що йдуть від овочевої продукції, закріплюються на ніжній шкірочці фруктів. Фруктосховище описаного типу забезпечує постійну температуру в межах 1—4°С і вологість повітря від 60 до 80 %.

Температуру і вологість повітря у підвальному фруктосховищі легко регулювати відкриттям заслінки. Різке коливання температури неприпустиме, бо це негативно позначається на зберіганні фруктів.

Часто восени, під час закладання фруктів на зберігання у підвальне фруктосховище, буває дуже тепло і відкривання всіх вентиляційних отворів не забезпечує бажаного ефекту, то тоді слід вночі тримати двері фруктосховища відчиненими.

Відносну вологість повітря можна заміряти шкалою барометра, психрометром або скористатися кухонною сіллю. Слід зауважити, що кухонну сіль для визначення вологості повітря використовували ще в середні віки алхіміки та стародавні винороби. Сіль можна насипати в тарілку і вона за помірної вологості повітря буде злегка вологою, а за великої — розчинятиметься.

Вологість повітря регулюють зміною температури, тобто підвищивши температуру, зменшимо вологість повітря, а знизивши, збільшимо її.

Часто в дуже сухому фруктосховищі зниженням температури не вдається підвищити вологість, тоді можна вдатися до періодичного зволоження підлоги і розвішування мокрої мішковини.

У дуже вологому фруктосховищі можна зменшити вологість повітря, розклавши у різних місцях ящики з речовиною, що поглинає вологу (силікагелій, негашене вапно, попіл, деревне вугілля, розігріту в духовці цеглу тощо).

Слід нещадно боротися з гризунами. Але після закладання фруктів на зберігання використовувати отрути небажано.

Дуже важливо, щоб не менше як за місяць до завантаження фруктів сховище було продезінфіковане. Найкращий ефект дає дезінфекція формаліном (40%-ний препарат розвести водою у співвідношенні 1:40). Цим розчином за допомогою обприскувача треба обробити стелю, стіни, стелажі і підлогу з розрахунку 0,3—0,4 л розчину на 1 м^2.

Дезінфекцію слід проводити за температури повітря у сховищі не нижче 16°С.

Через 3—4 доби після дезінфекції сховище слід побілити розчином свіжогашеного вапна (200 г мідного купоросу і 2 кг негашеного вапна на 10 л води). Після цього сховище треба провітрити і просушити.

Підготовка тари і збирального інвентаря

Перед збиранням врожаю слід заготовити необхідну кількість тари та інвентаря для знімання і пакування плодів.

Найзручніше знімати з дерев яблука й груші у плетені (з тонкої лози) кошики, які обшивають або вистеляють мішковиною. Кожний кошик повинен мати гачок-зачіп, яким він підвішуватиметься на гілці дерева.

Як тару ми використовуємо виноградні ящики, попередньо переконавшись, що вони не мають цвяхів, які могли б колоти фрукти. Останнім часом все більше використовуються ящики із тонкої фанери з-під імпортної садовини. На жаль, вітчизняна тара дуже громіздка і незручна.

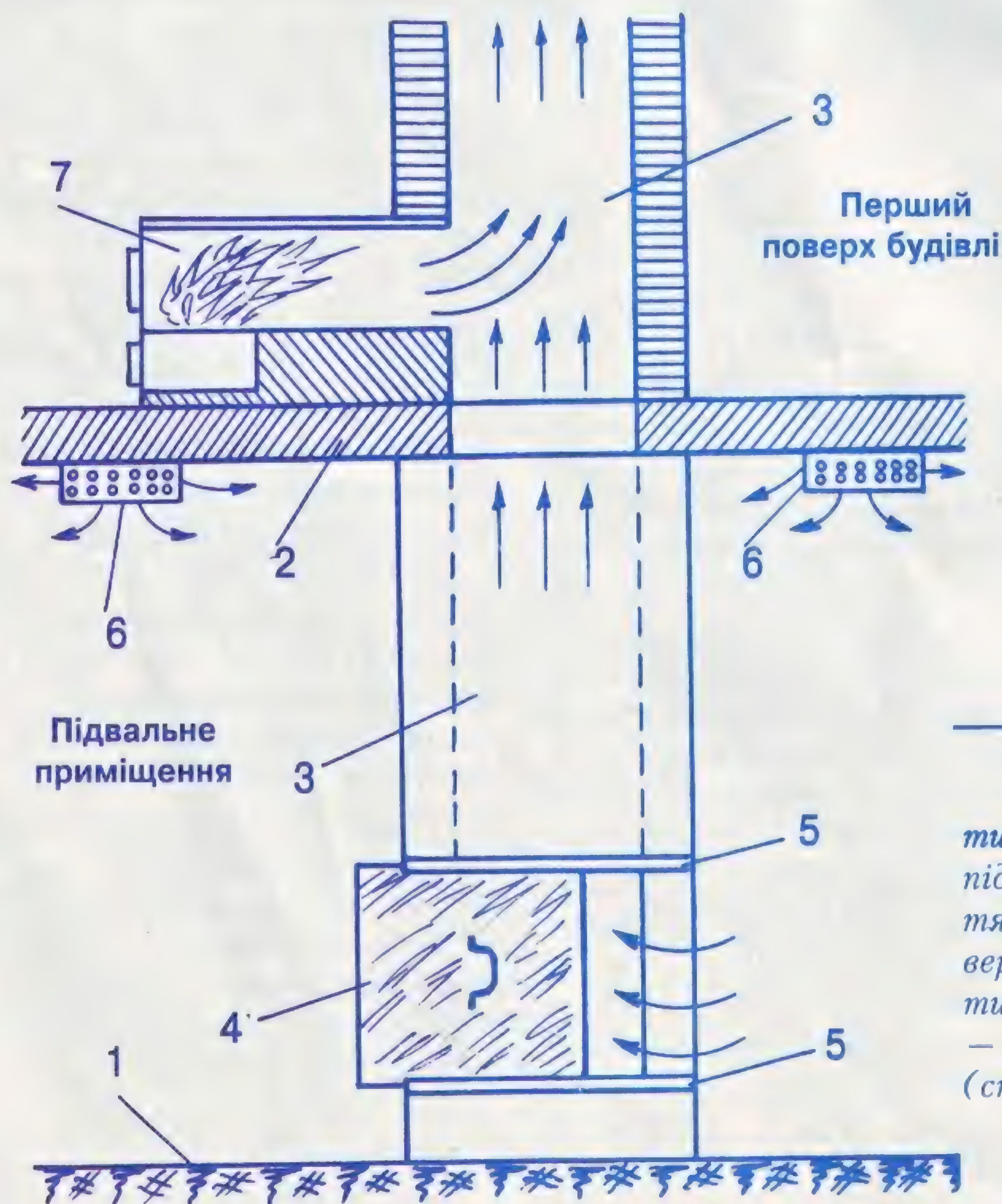

Схема пічного опалення, яке забезпечує вентиляцію підвального приміщення: 1 — підлога підвального приміщення; 2 — плита перекриття між підвальним приміщенням та першим поверхом будівлі; 3 — димохід; 4 — заслінка вентиляційного отвору; 5 — напрямні заслінки; 6 — вентиляційні вікна; 7 — топка печі (стрілками показано потік повітря і диму).

Визначення строків збирання врожаю

Для яблунь і груш як літніх, так осінніх і зимових сортів найнадійнішим показником у визначенні строку достигання плодів є кількість днів від фази цвітіння. Ця величина, визначена для кожного сорту, дивовижно постійна. Вона вказує, що на достигання плодів, крім температури, впливають й інші фактори навколишнього середовища. Характерно і те, що у різних регіонах, а також залежно від підщепи ці строки можуть бути суттєво індивідуальними. Так, у дерев середньорослих порід строки достигання на кілька днів менші, ніж у високорослих, а у карликових порід ще менші. Але в цілому для кожного дерева цей строк незмінний.

На практиці для визначення строку збирання, як правило, використовують фізіологічні показники плодів: пружність під час натискування на плід, покривне забарвлення шкірки, забарвлення насіння, процентний вміст розчинного цукру в м'якуші плодів.

До визначення строків знімання плодів осінніх і зимових сортів яблук і груш, які закладаються на зберігання, необхідно підходити дуже уважно, адже плоди, зібрані раніше чи пізніше строку, довго не зберігатимуться.

Багато садівників, і я у тому числі, визначають строк збирання урожаю за побурінням насіння. Так, у плодів сорту Кальвіль сніговий насіння буріє за 20 днів до строку збирання, у Бойкена — за 12—15 днів, у Ренета Симиренка побуріння насіння збігається із строком збирання врожаю, а яблука сортів Джонатан, Джонаред, Пармен зимовий, Мелба, Старкрімсон, Розмарин білий, Ренет ландсберський і Уелсі краще збирати через 7—10 днів після побуріння насіння. Яблука сорту Слава переможцям доцільно збирати, коли насіння побуріє наполовину.

Плоди більшості сортів груш знімаємо на зберігання твердими на початку висвітлювання і появи легенької жовтизни, але не пізніше перших заморозків на поверхні грунту.

Дуже небажано зволікати із збиранням урожаю до заморозків у повітрі, бо це призведе до значного скорочення строків зберігання у плодосховищі.

Збирання врожаю

Плоди слід знімати з дерева обережно, разом з плодоніжками, без травмування і поломок плодових гілочок. Ні в якому разі не допускається струшування плодів з дерева, бо це знижує їхню якість і лежкість. Крім того, під час обтрушування обламуються плодові гілочки, що негативно впливає на урожай наступного року.

Знімати плоди краще поярусним способом, тобто спочатку в першому ярусі, а потім за допомогою драбини-стрем'янки — з другого ярусу.

Під час збирання врожаю у фермерських господарствах роботу організовують так, щоб знімальники з другого ярусу (на драбинах) рухалися за знімальниками з першого ярусу, які звільняють місце для встановлення драбин, створюють умови для самостійної роботи кожного.

Знімальники з першого ярусу знімають плоди і відразу складають їх до ящиків. Знімальники з другого ярусу спочатку знімають плоди в кошики, а потім перекладають їх до ящиків.

Категорично забороняється збирати врожай вранці до сходу роси і після дощу, бо це знижує лежкість плодів.

У власному саду під час збирання врожаю ми спочатку складаємо плоди у невеликі картонні коробки, а в процесі сортування розкладаємо їх у дерев'яні планчасті і фанерні ящики у два шари і негайно заносимо до сховища.

Розкладання плодів у два шари сприяє суттєвому подовженню строків їх зберігання і полегшує контроль за їхнім станом у процесі зберігання.

За необхідності транспортування плодів бажано на дно ящиків стелити папір, а плоди пересипати стружкою з листяних порід. Категорично забороняється використовувати стружку з хвойних та смолистих порід.

Дуже добрі результати дає вистелення дна ящиків тонкою (0,04—0,06 мм) поліетиленовою плівкою, яка розстелюється з таким розрахунком, щоб після укладання яблук нею можна було обгорнути їх зверху. Тоді в ящику створюється свій мікроклімат із підвищеним вмістом вуглекислого газу, що стримує достигання плодів і зменшує випаровування.

Закладаючи плоди в ящики, необхідно стежити, щоб плодоніжки нижнього шару не травмували плодів верхнього шару.

Важливо пам'ятати головне правило садівника: чим менший проміжок між зніманням плодів з дерева і закладанням їх у прохолодне сховище, тим довше і краще вони зберігатимуться.

Подальше транспортування плодів до іншого сховища чи місця реалізації краще проводити у прохолодні години доби. Перевезення плодів за високої температури навколишнього повітря у більшості випадків негативно позначається на їхній якості та строках зберігання.

В.В.Тарасюк

КЛУБ СЕМЕЙНОГО ДОСУГА

ВЫ ЛЮБИТЕ ЧИТАТЬ?

Дорогой друг!

Первый в Украине Книжный Клуб "Клуб Семейного Досуга" создан именно для Вас.

Сегодня **более 600 000 семей по всей Украине** уже стали членами Клуба.

ЧТО ТАКОЕ "КЛУБ СЕМЕЙНОГО ДОСУГА"?

- Это уникальная возможность приобретать **книги, аудио-, видеокассеты и другие товары**, предлагаемые **только для членов Клуба.**
- Участие два раза в год в **розыгрыше ценных призов для членов Клуба**, включая главный приз - **автомобиль**!
- **Праздничные СУПЕР-ШОУ для членов Клуба** в разных городах Украины.
- **Дополнительные льготы и скидки** на приобретение товаров в компаниях - партнерах "Клуба Семейного Досуга".

ЕСЛИ ВЫ СЕЙЧАС ВСТУПАЕТЕ В НАШ КЛУБ, ТО:

- Вы получаете возможность **приобрести по специальной цене любые три лота**, представленные на этой странице и вдобавок получить **две фирменные чашки** с логотипом Клуба!
- Вы каждый квартал получаете на дом **прекрасно иллюстрированный журнал**, в котором представлены **более 300 различных товаров для всех членов Вашей семьи**, независимо от возраста и интересов: книги, аудио- и видеокассеты, компакт-диски и развивающие игры.
- Вам предоставляется уникальная возможность **делать заказы из Клубного журнала в уютной домашней обстановке**.

ВАШИ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА В КАЧЕСТВЕ ЧЛЕНА КЛУБА НЕ СЛИШКОМ ОБРЕМЕНИТЕЛЬНЫ:

- Не прерывать Ваше членство в Клубе в течение одного года.
- Ежеквартально приобретать хотя бы один товар (например, одну книгу) из Клубного журнала.
- Оплатить единовременный взнос в размере 2 гривень за регистрацию и карточку члена Клуба.

КАК ВСТУПИТЬ В "КЛУБ СЕМЕЙНОГО ДОСУГА"?

- Воспользуйтесь нашим предложением и закажите из данного рекламного объявления **3 книги в любом сочетании и 2 чашки с логотипом Клуба всего за 8 гривень**.
- Заполните и пришлите Купон-Заявление.
- После получения Заявления Клуб вышлет наложенным платежом Ваш заказ и престижную пластиковую карточку члена "Клуба Семейного Досуга".
- Единовременный взнос в размере 2 гривень (за регистрацию и карточку члена Клуба), а также стоимость заказа (8 гривень) Вы оплачиваете только при получении посылки на почте. Вам не следует делать это заранее.

С наилучшими пожеланиями,
Хенк Дейкстра,
Президент "Клуба Семейного Досуга"

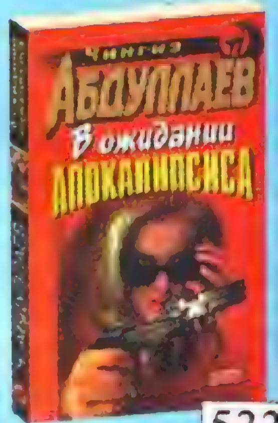
ВЕЛИКОЛЕПНОЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕ!

всего лишь за 8 гривень

3 лота на выбор

а также 2 чашки с логотипом Клуба

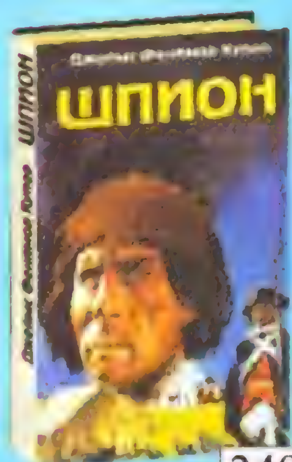

Ч. Абдуллаев
В ожидании Апокалипсиса

С. Родионов
Криминальный талант. Двуликая смерт

Ф. Купер
Шпион

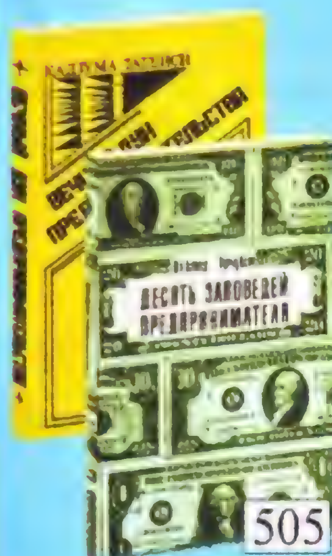
Д. Стил
Изгнанная из рая

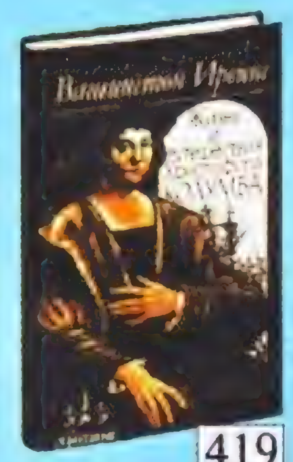
М. Йокай
Золотой человек

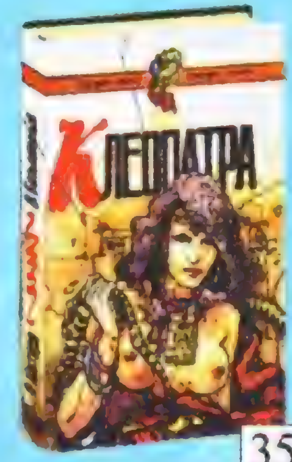
Б. Картленд
Заговор красави

К. Татеиси
Вечный дух предпринимательства.
В. Учкурин
Десять заповедей предпринимателя

В. Ирвинг
Жизнь и путешествия Христофора Колумба

Р. Хаггард
Клеопатра.
В. Безымянный
Умереть не в Израиле

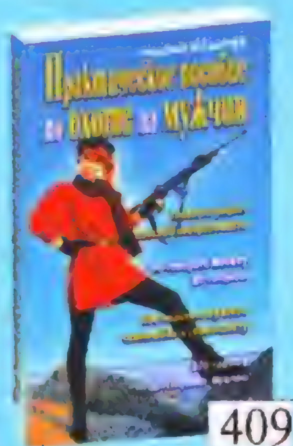
Ж. Бордавиль
Любите ли вы женщин?
М. Декобра
Потерянный рай
В. Безымянный
Смерть отбрасывает тен

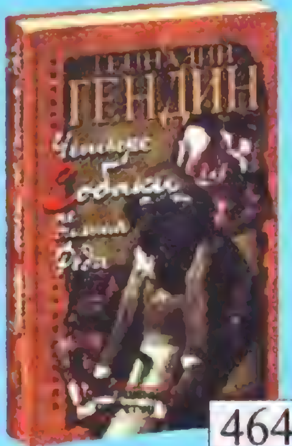
А. Бороденков
Призраки Вселенной

А. Кронин
Памятник крестоносцу

А. Ильичев
Пособие по охоте на мужчин

Г. Гендин
Четыре собаки, не считая Феди

Ю. Захаров
Будь здоров, малыш!

Ю. Захаров
Будь стройной!

Т. Измайлова
Разговор о тебе

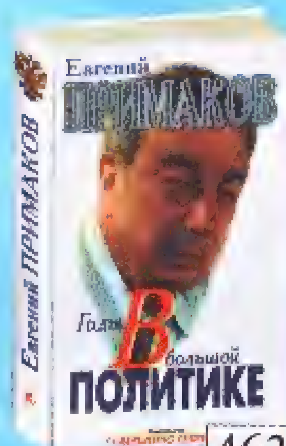

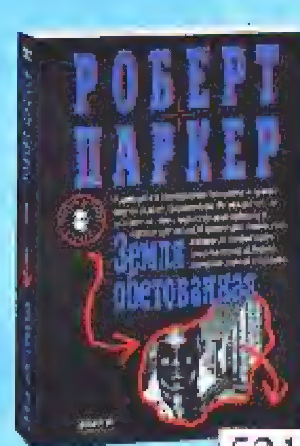
М. Серова
Бес в ребро

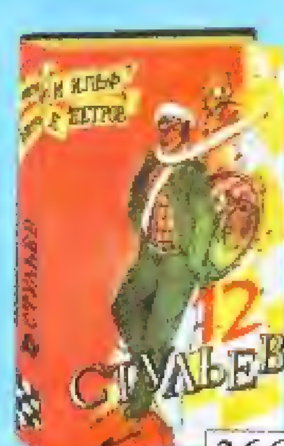
ВСТУПАЙТЕ В КНИЖНЫЙ КЛУБ!

483
Р. Дефорж
Под небом Новгорода

547
У. Моэм
Театр. Острие бритвы

463
Е. Примаков
Годы в большой политике

521
Р. Паркер
Земля обетованная

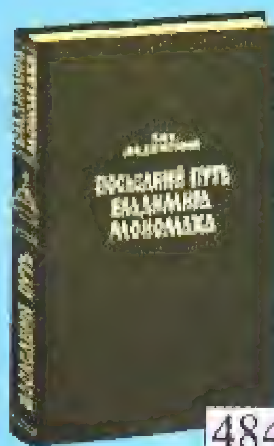

366
И. Ильф, Е. Петров
12 стульев

507
С. Браун
Дороже всех сокровищ

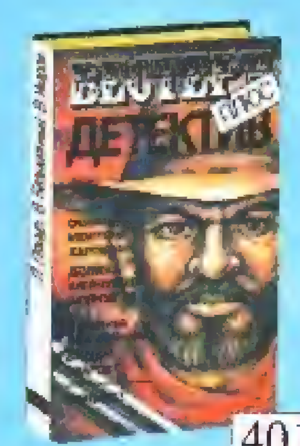

470
В. Паласио
Пираты мексиканского залива

485
Индийские сказки, легенды и народные рассказы

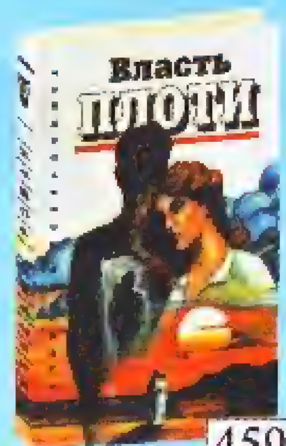

526
М. Кент
Как выйти замуж. Как победить соперницу

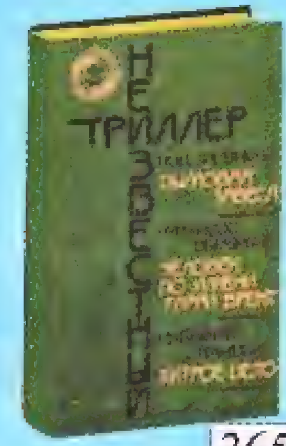

484
А. Ладинский
Последний путь Владимира Мономаха

475
О. Волков
Жовтий туман. Таємниця покинутого замку

401
Л. Лямур
Ошибка Мортона Харпера. Долина шепчущих ветров

555
Т. Засорина, Н. Федосова
Профессия журналист

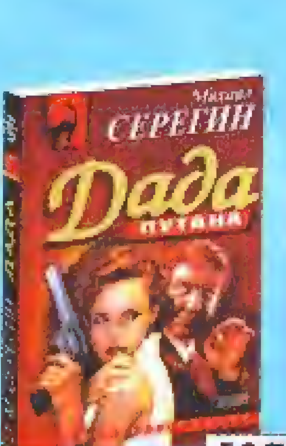

459
К. Вольная
Власть плоти.
Е. Нагродская
Гнев Диониса

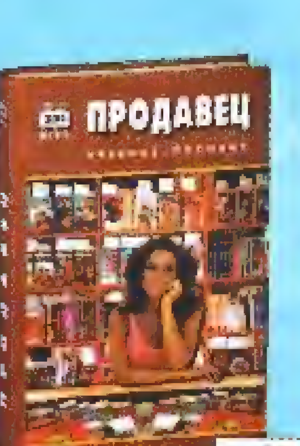

365
Неизвестный триллер
Д.Фрэнсис
Дымовая завеса

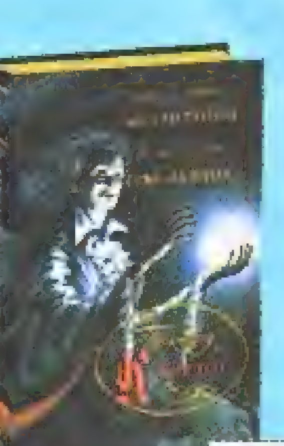

564
К. Эдвардс
Солнечный ястреб: воин, вождь, возлюбленный

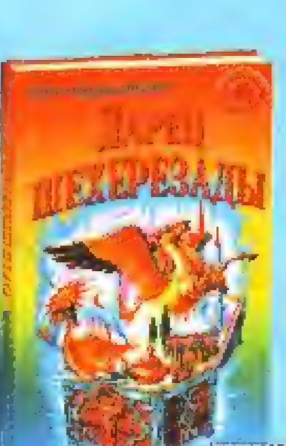

427
М. Крайтон
Конго

497
М. Уилсон
Брат мой, враг мой

537
М. Серегин
Дада Путана

360
К. Мендес
Бессмертный

558
Продавец. Учебное пособие

565
З. Чернышова
Ларец Шахерезады

364
Ч.Вильямс
Мёртвая яхта

472
А. Фостер
Чужие

397
Б.Корд **Техасец.**
Л. Лямур
Гонфайтер.
В. Безымянный
Выигрыш - смерть

498
И. Во
Мерзкая плоть. Возвращение в Брайдсхед. Незабвенная

513
Дж. Бикс
Здоровая собака

542
О'Генри
Короли и капуста

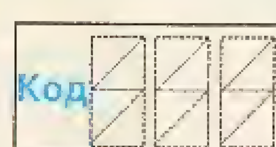
ЗАЯВЛЕНИЕ О ВСТУПЛЕНИИ В "КЛУБ СЕМЕЙНОГО ДОСУГА"

Заявление присылайте по адресу:
"Клуб Семейного Досуга"
А/Я 84, Харьков-1, 61001

Дата заполнения " . . . . . . " . . . . 2001 г.

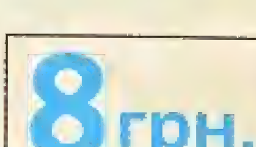
1. Я, ... ,
записываюсь в члены "Клуба Семейного Досуга" (далее Клуб) и обязуюсь добросовестно выполнять принятые на себя обязательства, указанные в настоящем Заявлении, минимум в течение 1 года:
- оплатить стоимость вступительного взноса и изготовление карточки члена Клуба в размере 2 гривень;
- в период членства в Клубе заказывать ежеквартально не менее одного лота из журнала или получать книгу из рубрики "Королевский Выбор Клуба".
2. Прошу выслать мне 3 указанных ниже лота из буклета и, кроме того, две чашки.

+

+

+

за

3. Я согласен со следующей формой расчета: оплата наложенного платежа за почтовые посылки, поступившие от Клуба на мой почтовый адрес.
4. Информация о заявителе:

Фамилия ____________ **Имя** ____________
Отчество ____________ **Дата рождения** ____________
Улица ____________ **N дома и квартиры** ____________ **Город (село)** ____________
Область, район ____________ **Почтовый индекс** ____________ **Код города и телефон** ____________
Заявитель ____________ (подпись)

ВНИМАНИЕ!
Внесите свои данные печатными буквами и подпишите Заявление. Подпись лица до 18 лет должна заверяться родителями. Соблюдение этого пожелания позволит нам обслуживать Вас надлежащим образом.
Благодарим за сотрудничество!

ДС 310 101

З пасовища до хліва

Селянин під час сльоти чи лютого морозу, сидячи в теплій хаті, повинен подумати: чи правильно він підготував худобу до зимівлі, чи все зробив, щоб у хліві було тепло і затишно, чи заповнені ясла у достатній кількості якісним кормом, і якщо все виконано, він буде задоволений наслідками своєї копіткої праці.

Слід знати, що стійлове утримання живності в холодну пору року є найвідповідальнішим періодом і до нього власник тварин повинен готуватися заздалегідь. З приходом осені скорочується світловий день, а відповідно і перебування тварин на пасовищі, на якому травостій низький і однієї трави, яку корова поїдає, недостатньо, щоб забезпечити потребу організму в накопиченні необхідного запасу жиру та інших енергетичних речовин на зимовий період. А тому господареві слід підгодовувати тварин мішанкою з подрібнених буряків, гарбузів, картоплі, різнотрав'я або набором інших кормів.

Дехто з метою економії кормів продовжує випасати поголів'я аж до першого снігу. Така практика небезпечна тим, що можуть виникнути простудні захворювання. Дбайливий господар до цього не допустить і своєчасно зверне увагу, що корова, яка прийшла з пасовища після холодного дощу, збуджена, різко зменшує дачу молока. У такому випадку тварину слід поставити до теплого хліва, розтерти поверхню тіла віхтем із сухої м'якої соломи і накрити повстю.

До благополучного утримання тварин у зимовий період готуються заздалегідь. Потрібно оглянути шкірний покрив, уважно продивитись, щоб не було травм, потертостей, грибкових захворювань та шкірних паразитів. Проконсультуватись у лікаря ветеринарної медицини щодо необхідності проведення обробки проти паразитів та відповідних щеплень, а за виявлення травм, маститу тварину потрібно лікувати.

За 2—3 дні до переходу на зимовий стійловий період зменшують на третину кількість кормів у раціоні, який потім доводять до норми. Різкий перехід зумовлює розлади травлення, зниження молочної продуктивності.

Для годівлі тварин у зимовий період повноцінні та поживні корми заготовляють заздалегідь. Обов'язково до раціону повинні входити коренеплоди, силос, сіно конюшини або люцерни, можна використовувати запарену січку з вівсяної або ячмінної соломи. Це сприятиме не лише отриманню гарних надоїв, але й одержанню здорового приплоду. Адже отели відбуваються у стійловий період, а тому приміщення для приплоду і корів-матерів повинні бути продезінфіковані, чисті, сухі й теплі. На час розтелу стійло потрібно старанно очистити і покласти суху, не вражену пліснявою, підстилку.

У зимові, навіть морозні дні не завадить виводити корову у вигульний дворик, який обладнують з сонячного боку хліва, захищеного від панівних вітрів, дощу, снігу.

Кожному тваринникові слід знати, що на фізіологічний стан організму відчутно впливають дощі, снігопади, зміна вологості повітря, сильні вітри, навіть коли корова стоїть у приміщенні. Активна дія циклонів часто призводить до зниження барометричного тиску, за якого корови більше лежать, менше споживають корму та менше жують жуйку. Середньодобовий надій знижується.

Небезпечне й переохолодження. Тканини організму більше поглинають кисню, активніше розпадаються жири і вуглеводи. Утримання корів за температури нижче нуля небезпечне для виникнення простудних захворювань та сприйнятливості до туберкульозу.

Тому власник тварини повинен захистити її від впливу негативних природних факторів. У такій ситуації до раціону вводять корми з високим вмістом цукру, протеїну та мінеральних речовин. Бажано принаймні раз на добу давати тепле пійло з 0,5—0,7 кг пшеничних висівок, додаючи 100—120 г кухонної солі та 150—200 г цукру. Тварину періодично слід напувати водою.

Забезпечення тварині належних умов у зимовий період збереже її здоров'я та стабільну продуктивність.

Л.Волинець,
доктор ветеринарних наук

А, можливо, це якась хвороба?

Тримаю корову сьомий рік. І через рік вона нам приносить по двоє телят. Цього року, коли носила одне, то в тільності почувала себе благополучно, а ось, коли ходить з двома, то в перші два місяці тільності в неї зупиняється шлунок і з великими труднощами нам вдається його "завести", тобто домогтися такого стану тварини, щоб у неї запрацював шлунок.

Мені дуже подобаються поради вашого ветлікаря, які друкуються в "ДСГ". Можливо і в моєму випадку є якийсь спосіб запобігти, щоб не зупинявся шлунок у нашої корови під час тільності, коли вона ходить з двома телятами? Тож була б дуже вдячна редакції, аби на сторінках нашого журналу ви опублікували матеріал ветеринара, котрий би порадив, що робити з коровою під час її тільності, коли у неї зупиняється шлунок. Що саме зумовлює у тварини такий стан і чи можна йому запобігти? А, можливо, це напад якоїсь хвороби і її можна лікувати й народними методами? А корова у нас гарна і жаль її продавати на м'ясо. Будь ласка, допоможіть нам, бо на вас остання надія.

О.Барбина,
Харківщина

Чи розсмокчеться гематома?

У нашої корови через місяць після отелу (за першим телям) від укусу утворилася гематома. Вона перешкоджає молоку надходити до дійки. Щоправда, молоко надходить, але не все. Зараз у корови сухостійний період і я хотіла б знати, чи роздоїться та дійка і що треба робити, аби її врятувати, якщо гематома стоятиме на заваді надходження молока?

Після укусу я розтирала емульсією, і масажувала й уколи від маститу також робили. Але дійка все-таки хвора, все молоко до неї не надходить. Переживаю, хочби корова зовсім не запустилася.

Будь ласка, надрукуйте в журналі відповідь спеціаліста на моє запитання.

З повагою ***Т.Поліщук****, Житомирська обл.*

Шановна наша дописувачко, я переконаний, що ветлікарі встановили Вашій корові діагноз правильний і що гематома справді перешкоджає вільному надходженню молока до дійки.

Думаю, вам особисто і читачам журналу, котрі утримують домашніх тварин, також буде не зайвим ще раз нагадати, що ж собою являє гематома?

Отже, гематома — це кров'яна пухлина, у порожнині якої або ж у тканині тварини накопичується кров. І тут же постає запитання, а з яких саме причин вона утворюється?

Відповідаю: гематома — це наслідок травми дійки (рогами, якимись предметами) або ж руйнування судинної стінки за патологічних змін або за зниження згортання крові (нестача вітамінів К, С, негативна дія радіонуклідів).

Виникає ще запитання, а що ж буде далі з цією гематомою?

Відповідаю: через деякий час частина крові у порожнині по периферії згортається і може поступово прорости сполучною тканиною, яка заповнюватиме порожнину й згодом може утворити рубець. А може трапитись і так, що кров не розсмоктуватиметься і через певний час утвориться кіста. За потрапляння мікробів до гематоми вона здатна нагноюватися. Але все-таки в більшості випадків гематома розсмоктується.

З вашого ж листа зрозуміло, що вже минув чималий час, а гематома, якою вона була на початку утворення, такою ж і залишилася, не зважаючи на те, що ви лікували дійку корови.

Отже, зважаючи на все це, вважаю, що в таких випадках необхідно ще й ще раз запрошувати кваліфікованого ветеринарного лікаря й зробити детальне обстеження тварини, аби остаточно з'ясувати, що ж робити з хворою коровою.

Тож, коли захворювання задавнюється, а лікування не надавалося, то малоймовірно, що таку дійку можна роздоїти, бо вже в самій гематомі сталися патологічні зміни. Тут, напевно, може допомогти тварині тільки хірургічне втручання.

Н.Боцуляк*, ветлікар*

Від редакції. Шановні наші читачі, ми вдячні Вам за листи і за матеріали, які надсилаєте до редакції. Так, саме за вашими пропозиціями і побажаннями ми формуємо журнал. Сподіваємося, що й надалі ви надсилатимете до редакції свої запитання і поради читачам і ми будемо використовувати їх на сторінках "ДСГ".

Але водночас хочемо зауважити й ось що. Справді, до редакції надходить дуже багато листів на всі теми, що висвітлюються у нашому виданні. Часто в листах запитання і поради повторюються і тому ми не всі їх друкуємо. Тож, будь ласка, не гнівайтеся, якщо ви надіслали листа до редакції і його не було надруковано.

І ще. Оскільки пошта велика, а сторінок у журналі небагато, то доводиться окремі листи ставити в "чергу", й тому вони друкуються не так швидко, як того хотів би автор. Але наголошуємо, що жодного важливого питання, яке ви порушуєте у своїх звертаннях до редакції, ми не залишаємо без уваги.

Отже, чим більше ви, шановні наші читачі, писатимете до журналу, чим більше ставитимете запитань перед редакцією, тим журнал буде змістовніший і потрібніший кожному з нас.

Тож, будь ласка, пишіть, запитуйте, радьте, вступайте в дискусію з тими авторами, з думкою яких не погоджуєтеся.

Від редакції. Шановна добродійко, Барбино. Ми підготуємо відповідь спеціаліста на Ваш лист і надрукуємо його в "ДСГ". Тож, будь ласка, стежте за нашими публікаціями. Водночас звертаємося і до наших читачів, котрі тримали чи й зараз тримають корів, з проханням: можливо, у вашій господарській практиці подібні випадки траплялися і ви маєте досвід, як допомогти тварині у такому стані. Будь ласка, надсилайте до редакції свої поради, ми їх надрукуємо і разом з вами допоможемо нашій дописувачці врятувати корову, а відтак зробимо для сім'ї добру справу.

У чому причина?

Хотів заготовити силос із кукурудзи, але що не робив, а силос у мене такий як треба не виходить. Коли вкладаємо до ями кукурудзу, то перед тим її подрібнюємо, солимо і застеляємо плівкою. А ось взимку, як починаємо брати силос з ями, то на його поверхні утворюється зелена цвіль. То, часом, чи не шкідлива вона для тварин? А, можливо, я щось не так робив, коли закладав кукурудзу на силос? І, зрештою, у чому причина, що на поверхні силосу утворюється цвіль?

О.Рибачук, Рівненська обл.

Успіхи селян — успіхи "Аматора"!

Сотні листів надходять до редакції журналу "Дім, сад, город" з проханнями розповісти про вітамінно-мінеральну добавку "Аматор", що використовується під час приготування кормів для сільськогосподарських тварин і птиці. У зв'язку з підвищеним інтересом до цієї продукції наш кореспондент зустрівся з генеральним директором фірми "Гігієна Біо Україна" Світланою Михайлівною Костюк і попросив відповісти на запитання, що найчастіше ставляться у редакційній пошті.

Кор. *Багатьох читачів дуже цікавить діяльність Вашої фірми. Що на сьогоднішній день досягнуто і що ще належить зробити?*

С.М.Костюк. Протягом трьох останніх років ми наполегливо і скрупульозно розповідали читачам "ДСГ" про результати, яких вони можуть досягти, застосовуючи "Аматор" у своїх підсобних господарствах. Вважаємо, що зрештою наші зусилля увінчалися успіхом: багато селян переконалися на практиці, що невелике підсобне господарство може не лише прогодувати господаря, але й давати прибутки. Перед приватниками-тваринниками була єдина проблема: як зробити своє господарство високопродуктивним, щоб, вкладаючи в нього час і працю, одержувати прибутки, а не зазнавати збитків. І вони чудово розв'язали цю проблему за допомогою "Аматор".

Кор. *У чому все ж секрет такої ефективності "Аматора"? Судячи з листів читачів, продуктивність різноманітних сільськогосподарських тварин і птиці збільшується в два, а то і у три рази?*

С.М.Костюк. Це справді так. А несучість курей збільшувалася навіть у 6 разів. Ми створили рецепти вітамінно-мінеральних добавок, компоненти яких містяться у такій кількості, при якій відбувається гармонійна їх взаємодія, що й сприяє високій ефективності. Заберіть хоча б один вітамін — і ефект почне втрачатися. Додам, що рецепти створені під ту кормову базу, яка переважає у підсобних господарствах. Окрім того, ми випускаємо всі добавки "Аматор" у концентрованому вигляді, що дає змогу ощадливо їх витрачати: достатньо лише 5 г добавки на 1 кг корму, тоді як інших добавок необхідно у 2—3 рази більше.

Кор. *Наскільки нам відомо, селяни не особливо звертають увагу на те, яку кількість комбікорму можна приготувати з однієї упаковки добавки?*

С.М.Костюк. Це не зовсім так. Селяни звертали б увагу, та ось деякі нечисті на руку продавці старанно приховують цей факт, насправді обманюючи покупця. Тож нагадую, що з 1 упаковки "Аматор" масою 200 г (роздрібна ціна 5—7 грн.) можна приготувати 40 кг відмінного комбікорму. Тому в перерахунку на вітаміни і мінерали "Аматор" на сьогодні — найдешевші вітамінно-мінеральні добавки порівняно з іншими. Окрім того, варто наголосити, що вітаміни ніколи дешевими не були. В Україні їх не виробляють, тому везуть з-за кордону. Звідси і собівартість. Можна зробити добавку ціною в 1 грн., викинувши з рецепту більшу частину вітамінів і замінивши їх висівками.

Кор. *Ви краще володієте ситуацією на українському ринку, як складаються справи у сільському господарстві у цьому році?*

С.М.Костюк. Ситуація поліпшується. Тваринництво стає дуже вигідним. Тому вже різко зросли обсяги продажу молодняка і, зокрема, птиці та поросят. Ми працювали з багатьма птахофабриками, які продавали молодняк птиці населенню; реалізовували вони і "Аматор". Усі залишилися задоволеними. Покупці брали курчат зі страховкою у вигляді "Аматор-курча" і зберегли 99 % молодняка, запобігши звичайному і досить часто масовому падежу. А птахокомплекси на "Аматорі" заробили двічі: одержали додаткові прибутки від продажу добавки, а також завоювали величезний авторитет у селян, забезпечивши завдяки "Аматору" повне збереження свого молодняка. На наш погляд, вирішення проблеми збереження молодняка, яку вирішив "Аматор", — це і є реальні реформи в сільському господарстві.

Кор. *Зараз птиця, куплена весною, вже підросла — пора давати віддачу, нести яйця?*

С.М.Костюк. Саме так. З "Аматор-курча" наші замовники перевели зараз птицю на "Аматор-несучка" (для яєчних порід), "Аматор-індик", "Аматор-бройлер" (для інтенсивної відгодівлі птиці). Вся задумка в тому, щоб цей ланцюжок не розривався. Жодна трава не містить "рецептури продуктивності", а якщо ви хочете швидко і гарантовано отримати віддачу від свого поголів'я, треба мати дещо цікавіше, ніж зелене зілля. Швидше відгодуєш — менше часу затратиш, менше корму витратиш — швидше прибуток отримаєш, а застосування "Аматора" саме це і допомагає зробити.

Кор. *Що ж означає "швидше відгодуєш", адже, як говориться, всьому свій час. Чи не так?*

С.М.Костюк. Вітаміни і мінерали, що місяться в "Аматорі", різко підвищують засвоєння поживних речовин корму, і тварина не лише наїдається меншою кількістю корму, але й швидше нарощує масу. Хіба це не економія? Як пише один наш замовник: "Раніше давав свиням три відра за день, а зараз і два від сили з'їдають, а виглядають здоровішими". Аналогічна ситуація і з птицею — з'їдає менше, а яєць несе більше. Крім того, багато селян не здогадується про генетичний потенціал своїх тварин, що розкривається лише завдяки "Аматору", тому і дивуються. Звичайна свиня найпоширенішої в Україні великої білої породи набирає живу масу 120 кг за 7 місяців, з'їдаючи при цьому близько 500 кг кормів, а 10 курей-несучок породи Білорусь 9 несуть 8 яєць за день, споживаючи 115—120 г комбікорму. Ті селяни, які почали застосовувати "Аматор", вийшли на ці показники вже давно.

Кор. *Розкажіть, як ви співпрацюєте з Вашими новими партнерами.*

С.М.Костюк. У цьому році з полегшенням зітхнули не тільки ми, але й наші селяни, які замовляють "Аматор" поштою. З'явилися нові партнери в різних областях. Тепер багатьом бажаючим придбати "Аматор" не потрібно витрачатися на поштові пересилання, замовляючи вітамінно-мінеральні добавки післяплатою. Вони можуть купити "Аматор" у своєму регіоні. Для продажу нашого товару ми залучаємо до співробітництва лише сумлінних і чесних підприємців, рішуче обминаємо всіляких шахраїв і аферистів, тому процес створення дистриб'юторської мережі йде повільно. Але ми вважаємо, що такий чудовий продукт, як "Аматор", потрібно продавати лише чистими руками. До речі, окремі селяни не лише використовують "Аматор" у своїх господарствах, але й успішно поставляють його своїм односельчанам, стаючи нашими сільськими дистриб'юторами.

Кор. *Що б Ви хотіли побажати своїм споживачам?*

С.М.Костюк. Від усього колективу нашої фірми хотіла б сказати велике спасибі за ваші схвальні відгуки в листах. Нам завжди приємно усвідомлювати, що Ви своєю працею за допомогою "Аматора" змогли досягти високих результатів, а багато хто поставив на ноги свої господарства і навіть створив невеликі ферми. Повіривши нам, Ви повірили у себе!

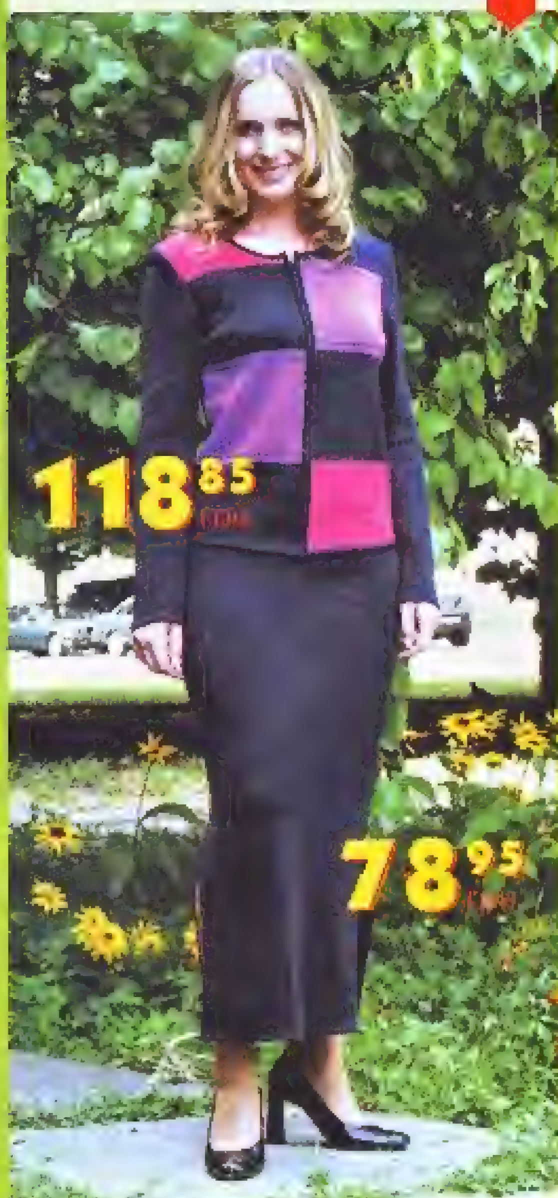
ТОВАРИ Скриня ПОШТОЮ

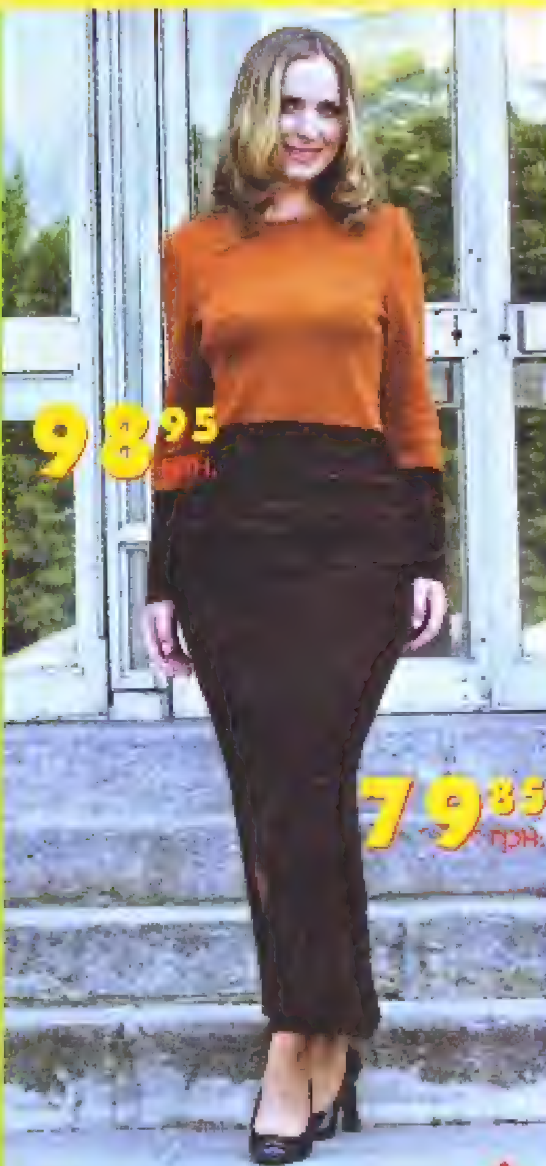
Ви можете надіслати замовлення звичайним листом за адресою:
01023, м. Київ, а/с 625-Д, ЗАТ "Ощадмаркет"
або зробити замовлення за безкоштовним телефоном:
8-800-504-44-40 (без вихідних).
Ви сплачуєте за товар на пошті в момент отримання

Замовлення за каталогом "**Скриня**" Ви також можете оформити у будь-якій установі Ощадбанку

Жакет
Склад: **70% акрил, 30% вовна**
Розмір: **44, 46, 48, 50, 52**
Зріст: **158, 164, 170, 176**
Артикул **10498**. Ціна **118,85 грн.**

Спідниця з підкладкою
Склад: **70% акрил, 30% вовна**
Розмір: **44, 46, 48, 50, 52**
Зріст: **158, 164, 170, 176**
Артикул **10654**. Ціна **78,95 грн.**

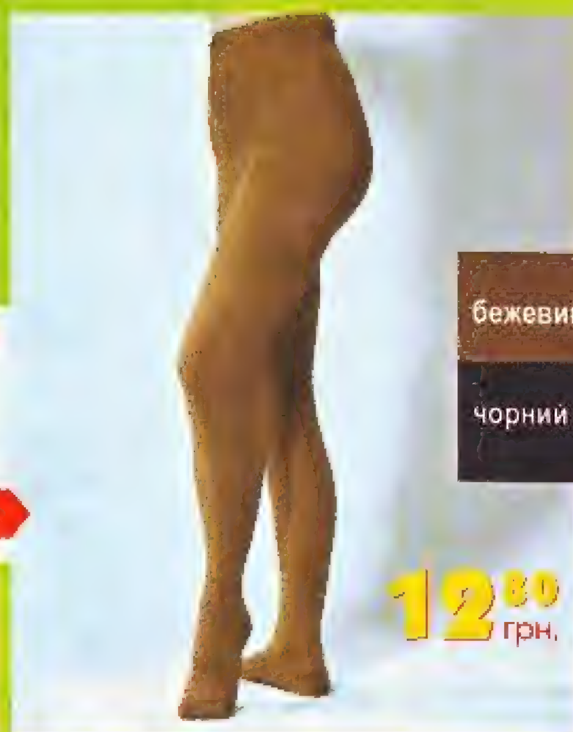
Джемпер
Склад: **70% акрил, 30% вовна**
Розмір: **44, 46, 48, 50, 52**
Зріст: **158, 164, 170, 176**
Артикул **11515**. Ціна **98,95 грн.**

Спідниця з підкладкою
Склад: **70% акрил, 30% вовна**
Розмір: **44, 46, 48, 50, 52**
Зріст: **158, 164, 170, 176**
Артикул **10678**. Ціна **79,85 грн.**

Панчохи
Склад: **100% бавовна**
Розмір: **21, 23, 25**
Колір: **бежевий**
Артикул **12016**. Ціна **7,55 грн.**

Колготки
Склад: **75% бавовна, 25% поліамід**
Розмір: **21, 23, 25**
Колір: **чорний, бежевий**
Артикул **11260**. Ціна **12,80 грн.**

Півпальто дитяче
Утеплене подвійним шаром синтапону
Склад: **100% поліамід**
Колір: **жовтий, білий, червоний, блакитний**

Розмір: **32, 34, 36**
Артикул **30121**. Ціна **126,95 грн.**

Розмір: **38, 40, 42, 44**
Артикул **30122**. Ціна **144,90 грн.**

Куртка дитяча
Утеплена подвійним шаром синтапону
Склад: **100% поліамід**
Колір: **темно-зелений, темно-синій, темно-сірий**
Розмір: **34, 36, 38, 40**
Артикул **30112**
Ціна **159,60 грн.**

Комбінезон
Утеплений подвійним шаром синтапону.
Оздоблений нагрудником з вишивкою.
Для дітей віком від 6 місяців до трьох років
(зріст коригується за рахунок манжетів).
Склад: **100% поліамід**
Колір: **червоний, рожевий, синій, блакитний, фіолетовий, жовтий**
Артикул **30118**. Ціна **112,60 грн.**

Шкарпетки напівшерстяні
Склад: **75% напівшерсть, 25% поліамід**
Розмір: **21, 23, 25**
Артикул **11281**
Ціна **6,20 грн.**

Колготки дитячі
Склад: **70% бавовна 30% поліамід**
Колір: **червоний, синій, білий, блакитний, бордо, бузковий**

Розмір: **15, 17**
Артикул **11263**. Ціна **7,50 грн.**

Розмір: **18, 19**
Артикул **11266**. Ціна **8,75 грн.**

Розмір: **21, 23**
Артикул **11267**. Ціна **10,95 грн.**

Я, ______________________________
прізвище, ім'я та по батькові

____
індекс, докладна поштова адреса, телефон

замовляю за каталогом "Скриня" наступні товари:

Артикул	Назва товару	Розмір	Колір	Кількість	Ціна, грн.	Сума, грн

Підпис Замовника: " " р. **Разом:**

...дворічні щеплені саджанці троянд на зріз і озеленення. Багато новітніх сортів.

М.Б.Рязанов,
вул. Високогірна, 14, м. Дніпропетровськ, 49048,
тел. (0562) 98-10-84

...гладіолуси та лілії. Садивний матеріал.

М.Б.Рязанов,
вул. Високогірна, 14, м. Дніпропетровськ, 49048,
тел. (0562) 98-10-84

...маточники хризантем: корейської дрібноквіткової, що зимує у відкритому грунті; великоквіткові на зріз; великоквіткові, середньо- і дрібноквіткові горщикові; голландські гіллячкові. Великий вибір сортів і новинок. Конверт — каталог.

Лідія Володимирівна Петрусенко,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби
Ковельського р-ну Волинської обл., 45070

...лілії, гладіолуси. Новинки.

В.І.Власюк,
Космонавтів, 112, м. Павлоград Дніпропетровської, 51400

...надсилаю посилками новий чудовий високопродуктивний український сорт картоплі Обрій. Якщо у Вас низька врожайність і Ви не можете з'ясувати причину — значить на ділянці завелась картопляна нематода, яку найкраще вивести, вирощуючи Обрій. У посилці 650 г бульб на розведення. Відправка посилок до 20.11.2001 р. Оплата попередня, перерахувати простим грошовим переказом по 10 грн. за кожну посилку не пізніше 16.11.2001 р.

Анатолій Федорович Стаднік,
вул. Робітнича, 4, кв. 3,
смт Баранівка Житомирської обл., 12700

...щорічно саджанці та чубуки комплексностійких сортів винограду, понад 30 сортів.

Олександр Миколайович Олексієнко,
пр. Металургів, 76-а, кв. 28, м. Дніпродзержинськ
Дніпропетровської обл., 51928,
тел. (05692) 9-50-40

...троянди, тюльпани, нарциси. Кращі серед кращих. Кольоровий каталог у конверті замовника.

Поліна Олександрівна Козлова,
а/с 1, м. Бахчисарай, Крим, 98400

...цибулини фрезії.

Тел. (0692) 72-39-08

...голландське насіння: морква рання та пізня, буряки столові, редиска тритижнева та місячна, капуста білоголова, червона, цвітна, огірки бджолозапильні, самозапильні та з жіночим типом цвітіння (Наташа, Атлантіс, Паркер, Аякс, Маринда, Матильда, Кріспіна, Пасадена та інші); помідори ранні, пізні, середні, високорослі й кущові; селера, цибуля-порей, петрушка кучерява, листкова, коренева; редька чорна зимова; кабачки, цуккіні, квіти. А також вітчизняне та аматорське насіння овочів і квітів. Цибулини гладіолусів, лілій, фрезій, бегоній, жоржини і багато іншого. Пакети для фасування насіння. Каталог надсилається безкоштовно у заадресованому конверті з маркою замовника. Ціни доступні, система знижок. Оплата після отримання насіння.

а/с 87, м. Київ-170, 03170

...картопля (50); саджанці суниць, смородини, агрусу, малини; насіння помідорів, перцю, квасолі тощо.

Сергій Миколайович Литвиненко,
пров. Заячий, 8-а, кв. 3, м. Полтава, 36009,
тел. (05322) 2-45-00

...накладною платою по 50 коп. за пакет насіння помідорів Ефемер, Ляна, Чародійка (95), перцю (10), кубинської кави, квасолі спаржевої тощо (30), сої, фізалісу, квітів (25), живці йошти. Каталог — конверт.

Наталія Миколаївна Костенко,
вул. Щербакова, 61, м. Лебедин Сумської обл., 42200

...насіння кубинської кави, кавової сої, горішки чуфи, помідорів (10). Конверт — каталог.

Н.О.Марченко,
пр. Боровиковського, 5,
м. Миргород Полтавської обл., 37600

...до уваги господарств, фермерів! Постійно в великих кількостях та асортименті саджанці пальметних яблунь, які починають плодоносити на 2—3-й рік; груш, слив. Троянди дворічні на зріз та озеленення в тому числі Чорна Магія. При опті можливий бартер на с.-г. продукцію. Мінімальна кількість — 10 одиниць.

Михайло Васильович Козьма,
вул. Брусницька, 61, с. Брусниця Кіцманського р-ну
Чернівецької обл., 59350,
тел. (03736) 5-43—88

...чубуки і саджанці винограду понад 50 сортів. Конверт — каталог.

Віктор Іванович Пришляк,
вул. Скоробрехи, 5, смт Маньківка Черкаської обл., 20100

...хризантеми всіх груп і кольорів (120 сортів), гладіолуси на зріз (130 сортів).

Мар'яна Михайлівна Попович,
вул. Мічуріна, 22, с. Чинадієве Мукачівського р-ну
Закарпатської обл., 89640

...приватний дослідно-селекційний центр виноградарства "Мускат" пропонує саджанці кращих сортів винограду.

М.П.Будяк,
вул. Мелешкіна, 35/35, м. Кривий Ріг-71, 50071

...насіння перців: шоколадного, фіолетового, чорного і гіганта; гумі, чуфи, жминди; суниць: Диво, Тристар, Референта.

О.В.Грогуль,
вул. Мічуріна 18, кв. 27, м. Козятин Вінницької обл., 22100

...високоврожайні сорти картоплі вітчизняної та зарубіжної селекції. Конверт — каталог.

О.І.Нечай,
вул. Польова, 12, м. Прилуки Чернігівської обл., 17506

...накладною платою гофровані гладіолуси 85 сортів.

В.В.Трепачка,
вул. Нагірна, 29, смт Талалаївка – райцентр Чернігівської обл.,
17200

...недорого помідори (200), перець (50), фізаліс (4), тютюн (7), баклажани (6), помідори та перець кімнатні та багато ін. Каталог та пакетик насіння безкоштовно у вашому конверті.

М.В.Семикопний,
с. Нова Басань Бобровицького р-ну
Чернігівської обл., 17461

...бульбоцибулинни і "дітки" відбірних гофрованих і супергофрованих сортів гладіолусів на зріз та озеленення. Конверт — каталог.

Лідія Володимирівна Петрусенко,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби Ковельського р-ну
Волинської обл., 45070,
тел. (03352) 92-0-77

...великий вибір сортів картоплі вітчизняних і закордонних сортів: Весна, Світанок київський, Санте, Діамант, Обрій та інші.

Анатолій Михайлович Попов,
вул. Святошинська, 40-в, кв. 8, с. Вишневе Київської обл.

...саджанці троянд, шипшини, самшиту. Цибулини тюльпанів. Пакети молочні літрові. Конверт — каталог.

Володимир Петрович Цукур,
Лугова, 36, Жуляни, м. Київ-169,
тел. (04497) 3-25-23

...картоплю кращих сортів світової селекції: Вітал, Герба, Кеннебек, Колет, Панда, Розалінд, Розамунда, Розара, Сату, Сієра, Симфонія, Скарлет, Солара, Тімо (60 сортів). Конверт — каталог.

Володимир Іванович Петренко,
с. Березова Лука Гадяцького р-ну Полтавської обл., 37342

...саджанці, чубуки винограду. Каталог.

Едуард Михайлович Олефір,
вул. Авраменка, 18-84, м. Запоріжжя, 69120,
тел. (0612) 67-49-53

...нові кращі сорти смородини: чорна, червона (15 сортів); суниці (10 сортів). Гуртовикам знижка.

м. Черкаси, тел. 65-54-63

...міцелій гливи, печериці — цілий рік, рекомендації. Насіння овочів, квітів, кольорові пакети для фасування насіння.

Борис Олександрович Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

..ківі, хурма, актинідія, зізіфус, пепіно, цитрусові, лимонник, гумі, шефердія тощо. Конверт — каталог.

С.В.Тимофєєва,
вул. Радянська, 2, с. Тернівка, м. Севастополь, 99716

...саджанці і чубуки винограду у великій кількості, в т.ч. найвеликоплідніший надранній сорт.

С.Г.Батиченко,
тел. (05667) 4-14-02

...огірки Літл Ліф, Китайський д.; фенхель Морцишор; помідори; баклажани; дині; перець: Бел Гой, Ранге, Корадо, кімнатний гіркий: Епка, Конфетті (різнокольоровий) тощо. Каталог, пакет насіння безкоштовно. Ваш конверт.

Г.С.Мамченко,
а/с 100, м. Прилуки Чернігівської обл., 17500

...кампсис (текома), морська цибуля. Конверт — каталог.

А.О.Ткаченко,
а/с 1109, м. Черкаси-6, 18006

...найкращі сорти картоплі. Надсилаю каталог.

А.К.Чехман,
вул. Артема, 5, м. Городня Чернігівської, 15100

...іриси, лілії, тюльпани, нарциси, гладіолуси.

Микола Колісниченко,
с. В.Сорочинці Миргородського р-ну Полтавської обл., 37645

...насіння квітки Любові і 47 сортів багаторічних квітів дельфініумів. Каталоги у заадресованому конверті.

Ярослав Антонович Конет,
с. Поділля Заліщицького р-ну Тернопільської обл., 48613

...насіння помідорів (100), перцю (20), огірків (4), амаранту. Конверт — каталог та пакет насіння безкоштовно.

В.Б.Мосціпан,
пров. Чайковського, 8, м. Прилуки Чернігівської обл., 17502

...цибулини сортових гладіолусів. Вкладайте заадресований конверт.

Лідія Хомівна Березовська,
с. Топчине Магдалинівського р-ну Дніпропетровської обл., 51132

...саджанці плодових, ягідних, винограду. Детально в каталозі, який надсилаємо безкоштовно у вашому заадресованому конверті.

Володимир Антонович Максименко,
а/с 20, м. Кам'янка Черкаської обл., 20800

...гуртом та в роздріб широкий асортимент саджанців плодово-ягідних та декоративних культур в контейнерах. Троянди, клематиси, капріфоль, садові суниці тощо. Ціни доступні, діє система знижок. Надсилаємо каталог у Вашому конверті.

Тетяна та Андрій Левицькі,
вул. Корольова, 56-в, с. Пирогове, м. Вінниця, 21030

...насіннєву картоплю найкращих вітчизняних та зарубіжних сортів.

Галина Миколаївна Гущіна,
вул. Вітрука, 41-а, кв. 69, м. Житомир, 10009, тел. (0412) 39-58-84

...картоплярам України — фермерам, селянам, дачникам картопля: Повінь, Луговська, Адретта, Слов'янка, Удача, Косень-95, Серпанок, Невська. Найдешевше: 2 грн. за 1 кг, без обмежень. Поштою не надсилаємо, приїжджайте.

І.І.Мудрий,
с. Мирівка Кагарлицького Київської, 09241

...брошуру "Котел, паливом якого є вода".
а/с 4, Тараща Київської, 09500

...виноград для всіх зон — саджанці (до 15.XI) і живці 80-ти к/с сортів (Аркадія, Восторг, Лора, Подарунок Запоріжжю...) поштою і на місці. Насіння рідкісних (кавові соя і боби, лагенарія, момордика, тладіанта, циклантера, люфа, чуфа тощо) і практично всіх традиційних культур. Каталог і пакет насіння надійшло безплатно у Вашому конверті.

В.К.Мерцалов,
а/с № 1-Тандем, м. Оріхів-2 Запорізької обл., 70502, тел. 8 (06141) 320-10

...насіння помідорів (100): Отрадний, Дачник, Лось, Корсар, перцю (20: Сюрприз, Плейтон, Трапез; огірків (6): Малиш, Корнішони МО, Вчительські; гарбузів (6): Титан, Біг МУН, Новинка; динь (4): Алтайська, Янтарна, Ананасна..., айстр великоквіткових (25): Сорель, Пам'ять, Люкс, Соната; квасолі (20), кабачків (6), кавунів (3), розторопші, фізалісу (3), любистку, дайкону червоного, циклантери педата і багато іншого насіння. Саджанці рідкісних рослин: стевії, пепіно, гранадили (4), суниць великоплідних: Московський делікатес, Чомора Турусі, Гігантелла М, Женева, Мармеладна, Медова та інших рослин.

Вкладайте заадресований конверт.

Д.Д.Кость,
бульвар Д.Галицького, 14, кв. 13, м. Тернопіль, 46013, тел. 24-16-12

...здерев'янілі живці та саджанці високовітамінних ягідних, декоративних гарноквітучих та рідкісних культур, таких як: барбарис їстівний та декоративний; калина червона врожайна, жовта та декоративна бульденеж ("Снігова куля"); жимолость їстівна — найранніші сині ягоди; актинідія — маленьке ківі, дуже солодкі ягоди, морозостійка; агрус — великоплідні, зелені, жовті, рожеві, чорні сорти, стійкі до хвороб, безколючкові; порічки — великоплідні, солодкі, білі, рожеві, червоні, золотисті; смородина великоплідна, нові сорти; крома; обліпиха безколючкова великоплідна солодка; парадизка Будаговського — підщепа для карликових яблунь; виноград — комплексностійкий надранній, середньостиглий, пізній, винний, столовий, великоплідний, овальний, синій, рожевий, золотисто—жовтий; кизил; гумі сахалінське — золотисто-червоні видовжені ягоди, оригінальний, своєрідний смак; вишні повстисті карликові; ожини садові — високоврожайні, безколючкові; малини великоплідні — червоні, жовті, рожеві, чорні, ремонтантні; алича великоплідна; лимонник китайський; аронія — чорноплідна горобина, знижує тиск; фундук; ірга; тамарикс — квітучий пухнастий кущ; жасмин великоквітковий, махровий; форзиція; спірея японська та бумальдо — для живоплоту; троянди виткі та паркові, великоквіткові та махрові; гортензія садова; туя пірамідальна; самшит вічнозелений; мигдаль декоративний; дейція біла та біло-рожева; вейгела — індійський жасмин, рожеві та червоні дзвіночки квітів; каприфоль — запашна густа ліана; золотистий дощ — бобівник анагіролистий; полин дерев'янистий Боже дерево; керія японська; розовик керієподібний; колквиція прекрасна; магонія падуболиста та ін.

О.Т.Гудь,
вул. Коцюбинського, 4, кв. 2, м. Тернопіль, 46002

...суниці (понад 30 сортів): звичайні, ремонтантні, нейтрального дня.

Тетяна Павлівна Роздобудько,
вул. Дубровицька, 10, кв. 51, м. Київ-114, 04114, тел. (044) 432-97-54

...окуляри-тренажери "Relax", для водіїв, комп'ютерні; магнітно-масажні устілки; фітосвічки для лікування вуха, горла, носа.
Тел. 476-08-84 (з 7 до 10 год.)

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

Журнал "КАРТОПЛЯР" — *поради з вирощування картоплі, ведення садівництва і городництва.*
Передплатна ціна: на 3 міс. — 2 грн. 43 коп., на рік — 9 грн. 72 коп.
Передплатний індекс — 22671.

"ВЕТЕРИНАРНУ ГАЗЕТУ" — *поради з годівлі, утримання та лікування домашніх тварин, птиці та риби.*
Передплатна ціна: на 1 міс. — 1 грн. 60 коп., на рік — 19 грн. 20 коп.
Передплатний індекс — 35069.

Книга — поштою (післяплатою)

КРОЛІ В ГОСПОДІ (організація кролеферми, годівля і утримання, поширені хвороби, переробка продукції). Ціна — 2 грн.
ХУТРОВІ ЗВІРІ (організація ферм, розведення, поширені хвороби). Ціна — 2 грн.
ПРИСАДИБНЕ РИБНИЦТВО ТА ЛЮБИТЕЛЬСЬКЕ РИБАЛЬСТВО (облаштування ставка та розведення в ньому риби; декілька тисяч секретів рибалки). Ціна — 4 грн.
ВИГОТОВЛЕННЯ КОВБАС ТА М'ЯСНИХ ПРОДУКТІВ Ціна — 4 грн.
ТЕХНОЛОГІЯ ПЕРЕРОБКИ РИБИ (соління, в'ялення, копчення, виготовлення консервів та консервування ікри; маринування, приготування ікри. Страви з риби та 40 способів приготування рибальської юшки).Ціна —4 грн.
ПРИСАДИБНЕ СВИНАРСТВО Ціна — 2 грн.
ПЕРЕРОБКА МОЛОКА, ПРИГОТУВАННЯ МОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ У ДОМАШНІХ УМОВАХ (масло, вершки, тверді сири, бринза, морозиво тощо). Ціна — 4 грн.
КОЗА В ГОСПОДІ. Ціна — 2 грн.

Замовити книги можна за адресою: 03151, м.Київ, вул.Донецька, 30, редакція «Ветеринарна газета» або по тел. (044) 243-39-19, 243-38-22.

НАЙКРАЩЕ НАСІННЯ СВІТУ

Компанія "Коуел®" — найбільший імпортер високоякісного насіння — *пропонує близько 300 сортів та гібридів насіння овочевих культур і газонних трав* найкращих селекційних фірм Голландії, Німеччини, Франції, Італії.

Трава газонна

Високоякісне насіння газонних трав голландської фірми "Себеко Заден" для універсального та спортивного газонів. Консультації спеціалістів із закладання газону.

- **всі сорти газонних трав районовані в Україні**

Компанія "Коуел®": м. Київ, вул. Дмитрівська, 71, тел/факс: (044) 246-99-22, 246-95-11, автовідповідач-диспетчер: тел. (044) 472-31-46.

Насіння-поштою: 01054, м. Київ-54, а/с 117, ПП "Коуел®", тел. (044) 474-34-35.

Компанія "Коуел" не обіцяє, компанія "Коуел" гарантує якість!

Для ваших садів і городів

"АГ-займ" — фермент. Комплексна органічна сполука, одержана з патоки цукрових буряків. Не містить бактерій, алкоголю, шкідливих чи генетично модифікованих речовин. Призначений для збільшення продуктивності і поліпшення структури грунту, посилення активності аеробних грунтових бактерій, які підвищують засвоювання добрив і поживних речовин рослинами. Збільшує врожайність сільськогосподарських культур не менш як на 30%.

Вироблений з натуральної сировини — абсолютно нешкідливий для людини і навколишнього середовища. Всі його складові органічного походження і легко розкладаються.

Вноситься з поливною водою. На 1 га потрібно 7,6 л, тобто на одну сотку (100 м²) — 75 мл.

"ЩЦ-займ" — фермент, також отриманий способом ферментації патоки цукрових буряків. Не містить шкідливих бактерій, алкоголю чи генетично модифікованих речовин. Має спеціальні добавки для поліпшення росту природних бактерій. Абсолютно безпечний для людини і навколишнього середовища. У багато разів прискорює природний процес розкладання органічних сполук.

Застосовується: для прискорення приготування компосту на садово-городніх ділянках, переробки вмісту вбиралень, ліквідації неприємного запаху; як ефективний мийний засіб при забрудненні будь-якою органічною сполукою. А також — для очищення грунту від забруднень нафтою, нафтопродуктами й маслами; очищення водойм і стічних вод від органічних забруднень, каналізаційних колекторів і відстійників; очищення шкур тварин від жиру; поліпшення санітарно-гігієнічного стану сховищ твердих побутових відходів.

"ЩЦ-займ" — чудовий засіб пожежогасіння: після додавання цього ферменту у воду утворюється велика кількість піни.

Реалізують ферменти: магазин "Зелений світ", м. Київ, вул. Комінтерну, 7/9, тел. (044) 238-69-73, 235-73-05; ТОВ "АГРО-СВІТ", м. Київ, вул. Комінтерну, 7/9, тел. (044) 568-58-91.

м.Херсон, вул. 21 Січня, 37, підприємство «Нафтопродукт», директор Ліба Ігор Іванович, тел. 42-09-27, тел./факс 22-48-00.

Упаковка — скляний флакон. Інструкція додається.

Відповідає ТУ У 37551083. 001—01

Фірма «ІНТЕРФЛОРА»

безкоштовно надсилає садівникам кольоровий буклет «Осінь–2001» з широким асортиментом садивного матеріалу квітів, декоративних та плодових рослин.

Цей асортимент ви можете замовити післяплатою. Заявки на буклет надсилайте на адресу:

03038, Київ, а/с 8 або повідомте свою адресу за тел. (044) 223-27-90.

Фірма поставляє також цибулини квітів з Голландії для тих, хто професійно вирощує квіти. (Тюльпани, нарциси, гіацинти, фрезії, іриси, лілії).

Будь ласка, не зволікайте, звертайтесь до нас. Тел. (044) 495-11-49, 223-27-90

ЯКЩО ВАМ ЗА П'ЯТДЕСЯТ

Я боюся відійти далеко від туалету

Мені 59. Приблизно рік тому мене почали непокоїти неприємні відчуття під час сечовипускання, часті позиви. Це перетворилося у справжній жах: неможливо висидіти театральну виставу, кашлянути чи чхнути. Стараюся не виходити надовго з дому, бо боюся, що буде потрібний туалет. Пролікувалась антибіотиками, але стан не поліпшився. А нещодавно подруга сказала, що у всьому цьому винний мій вік. Я доглядаю внуків, працюю на дачі, і мені дуже не хочеться відмовлятися від активного способу життя. Можливо, це — захворювання і його можна перебороти?

На запитання авторки листа відповідає Омельченко Наталія, лікар-гінеколог.

Хворобливі відчуття під час сечовипускання, нетримання сечі під час кашляння та чхання, часті позиви — усі ці скарги характерні для більшості жінок, вік яких старше 50. Після 50 років кожна друга жінка починає стикатися з подібними проблемами, але багато хто з них просто не наважується звернутися до лікаря. Подруга певною мірою має рацію — симптоми виникають з віком, але не потрібно відчаюватися — вихід є і досвідчені лікарі про це знають. І за таких симптомів вони рекомендують **ОВЕСТИН** (свічки, крем).

Порушення у сечостатевій системі пояснюється тим, що з віком організм перестає виробляти жіночі гормони, які "омолоджувально" діють на організм. Нестача гормонів впливає на багато органів, у тому числі й на сечовий міхур: м'язи стають слабші й жінці важче утримувати сечу під час кашляння, чхання, а відтак доводиться частіше заходити до туалету. А щоб позбутися цих симптомів, потрібно "підгодувати" організм тим, чого йому не вистачає. Саме для цього створено препарат **ОВЕСТИН** у зручній для вживання формі (свічки, крем).

ОВЕСТИН містить естріол — натуральний жіночий гормон, який має винятково місцеву дію на сечостатеву систему і системно не впливає на організм. Пацієнти завжди задоволені цим препаратом: полегшення настає вже через 5—7 днів після приймання **ОВЕСТИНУ**.

Якщо у вас уже припинилися менструації і непокоять неприємні відчуття під час сечовипускання, часті позиви, нетримання сечі під час кашляння чи чхання, сухість та дискомфорт у піхві, хворобливі відчуття під час статевого контакту — знайте, що цих симптомів легко позбутися. Не соромтеся піти на консультацію до гінеколога або запитуйте ліки в аптеках (**ОВЕСТИН** можна придбати без рецепта).

Реєстраційне посвідчення №2031, видане 20.12.96 р.

КНИГИ—ПОШТОЮ

Бестселер

Гедеон Р. ***Адель.***
К.: Джерела М. - 352 с.
Що може бути кращим за сентиментальний роман? Що може бути кращим за історичний роман? Правильно, сентиментальний історичний роман. А якщо він ще й еротичний... Прототипом головної героїні роману "Адель" є знаменита французька куртизанка, портрети якої писали найкращі художники, найкращі поети присвячували їй вірші. Відомо, що серед них і російський поет М. Лермонтов. І не диво – кохання не підвладне кордонам.

6 00 грн.

Винокуров О. ***Сучі діти.***
К.: Джерела М. – 352 с.
Україна в облозі. По тривозі піднято армію і міліцію. Президент особисто керує обороною. Ні, це не потенційний ворог перейшов кордон. Це собаки. Так, Рябки, Сірки та Джульбарси, вівчарки та бультер'єри, що їх господарі вигнали на вулицю, збираються у зграї, тероризуючи міста і села. Вони мстяться нам за зраду. Герої трилера О. Винокурова не на життя, а на смерть борються з сучими дітьми, чотириногими і... двоногими. Це треба прочитати. За сміливістю та розкутістю книжка не має аналогів у вітчизняній літературі.

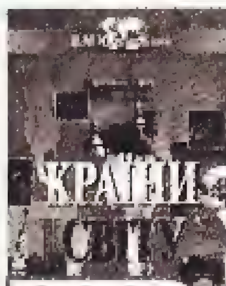
5 00 грн.

Пізнаваймо світ

Великий атлас світу.
К.: Картографія. – 215 с.
Уперше за всю історію Україна має свій атлас світу. Він уже став раритетом. Адже, крім політичних та фізичних карт, містить безліч найрізноманітніших відомостей. Абсолютно все про Україну та світ, карти рослинності, грунтів, копалин, температур... Найновіші статистичні дані про населення всіх країн та найбільших міст світу. Інформація про адміністративно-територіальний поділ, державні мови...

26 65 грн.

Юрківський В.
Країни світу: Довідник.
К.: Либідь. – 368 с.
Подано додаткові відомості про всі самостійні країни світу (191 країна), зокрема загальні дані, основні етапи історії, державний устрій, природне середовище, населення, господарство, туризм. Довідник є першим таким виданням в Україні. В ньому використано найновіші дані ООН, Світового банку та відповідних видань США, Франції і Німеччини.

11 30 грн.

5 00 грн. ***Весь світ у цифрах і фактах.***
К.: Мапа. – 127 с.
Найважливіша та найцікавіша інформація про 261 державу світу.

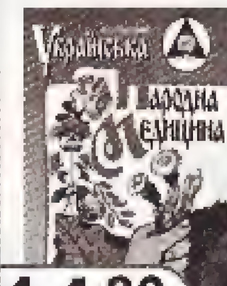
26 50 грн. ***Україна. Атлас автомобільних шляхів.*** *К.: Картографія. – 108 с.*
Великі зручні карти всіх автошляхів України, детальні карти околиць міст, плани міст тощо.

Будьмо здорові

Габрійчук М. ***Пригорща здоров'я.***
К.: ЗАТ "Нічлава". – 320 с.
Нарешті з'явилася книжка, в якій популярно викладено усі основні системи оздоровлення – від Порфирія Іванова та Галини Шаталової до Миколи Амосова та Поля Брегґа. Роздільне харчування, голодування, натуропатія, вегетаріанство, виведення шлаків та солей. А головне – більшість методик автор випробував на собі, вилікувавши цілий "букет" хвороб, перед якими спасувала медицина. Книжка допоможе вам зберегти молодість і здоров'я. Ви отримаєте можливість жити без хвороб, лікарів і дорогих медикаментів. Спробуйте!

15 00 грн.

Товстуха Є. ***Українська народна медицина.***
К.: Джерела М. – 456 с.
Ця, безперечно, найкраща книжка з народної медицини стала найпопулярнішою серед наших читачів у 2000 році. У чім секрет такої популярності? Автор академік Є.Товстуха, відомий цілитель, включив до неї, крім перевірених часом рецептів від усіх хвороб, ще й замовляння, молитви та лікувальні напої, що допоможуть Вам не хворіти та не старіти упродовж довгих років.

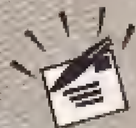
14 80 грн.

Світко О. ***800 років рецептам здоров'я.***
К.: Журнал "Будьмо здорові". – 48 с.
Читаючи цю книжку, бачиш, що тут зібрано скарби світової народної медицини, які прийшли до України з далеких віків, від мудрих народів. А що сьогодні для нас з вами дорожче за здоров'я? Йому немає ціни. Ця книжка і є тим джерелом, з якого можете брати поради, як зберегти здоров'я.

2 90 грн.

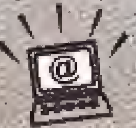
Ці та багато інших цікавих книжок Ви можете придбати на поштове замовлення.
У листі вкажіть назву книжки та кількість примірників. Оплата на пошті при отриманні книжок.

Наша адреса: **04071 м. Київ-71, а/с 110-ДС ТОВ "Джерела М"**

З запитаннями, зауваженнями та пропозиціями звертайтеся за телефоном **(044) 467-5024**

Відвідайте наш інтернет-магазин: **www.greenpes.com**

КНИГОНОША

Ціни включають вартість пересилання.

Щедра осінь

Доброго дня, любий мій журнале "Дім, сад, город"!

Я живу в місті Богуславі. Вирішила надіслати на конкурс "Господиня-2001" кілька рецептів, які добре опанувала сама".

Валентина Неграш

Консервований салат "Смачнющий"

Спочатку готую кетчуп. З 3 кг помідорів видушую сік. 6 чималих цибулин подрібнюю на тертці. Потім додаю по 0,5 ч. ложечки кориці і червоного гіркого перцю, 0,5 склянки оцту, 1 склянку цукру, 1 ст. ложку солі. Цю суміш варю 2,5— 3,5 год., щоб випарувалась рідина. Час варіння залежить від густини. Через 1,5 год. варіння кладу в кетчуп по 2 кг нарізаних товстою соломкою моркви та червоного солодкого перцю. Додаю 6 горошин чорного перцю та 6 гвоздичок. Розкладаю салат у стерилізовані баночки.

Оцет можна замінити лимонною кислотою. Цей салат можна додавати у борщ, суп, печеню, плов або їсти з будь-яким гарніром, особливо смачно з гарячою картоплею.

Вересень — пора збирання врожаю яблук. З них можна приготувати безліч дуже корисних і смачних страв.

Яблучна бутербродна паста із сиром, кропом і варенням

Яблуко подрібнити на тертці та додати 2 ст. ложки посіченого кропу, 4 ст. ложки сиру, 50 г вершкового масла та 50 г плавленого сиру. Все ретельно перемішати і цією сумішшю намастити бутерброди, а зверху прикрасити ложечкою варення.

Борщ Київський з яблуками

400 г яловичини залити заздалегідь приготовленим буряковим квасом і варити на помірному вогні. Потім покласти посічені моркву, цибулю, петрушку. Буряк, нарізаний соломкою, тушкувати зі шматочками баранини і томатною пастою на сковороді. У киплячий борщ додати порізану кубиками картоплю, а через 8—10 хв. — нашинковану капусту. Потім додати окремо зварену квасолю. Після цього все змішати. На дрібній тертці стерти 2 кислих яблука та вкинути в борщ. Заправити борщ спеціями і невеличким шматочком сала, стертим з 2—3 зубчиками часнику.

Перед подаванням до столу посипати зеленню. У кожну тарілку покласти сметану за смаком.

Борщ чернігівський з яблуками

Буряк, нарізаний соломкою, тушкувати з томатною пастою. Квасолю відварити окремо. У киплячий м'ясний бульйон покласти картоплю, нарізану дольками, нашинковану капусту додати разом з відвареною квасолею, тушкованим буряком, пасерованими в олії цибулею і корінцями, нарізаними шматочками яблуками і свіжими стиглими помідорами. Усе повинно покипіти на помірному вогні 10—15 хв. Готовий борщ заправити сметаною та зеленню.

З дитячого журналу «Яблунька»

Любі друзі! Чи знаєте ви, чому наш журнал називається "Яблунька"? Тому, що яблука люблять усі: вони смачні і дуже корисні, а наша "Яблунька" — яскрава, цікава, "смачна", а до того ж дає дітям багато корисних знань і порад.

Запам'ятай! *З 15 вітамінів, що необхідні людині, у яблуках міститься 12, тобто майже всі! ● 300 грамів, тобто двоє, троє яблук, забезпечить тебе на добу вітаміном С. ● Найкорисніші ті яблука, які багаті на вітамін Р. Якщо м'якуш розрізаного яблука темніє — вітаміну Р у ньому достатньо. ● У яблуках міститься залізо, яке необхідне дітям. Коли гризеш тверде яблуко — очищаєш і зміцнюєш зуби. ● Яблука виводять з організму шкідливі речовини. Особливо корисні вони людям, зайнятим розумовою працею.*

Хочеш краще вчитися — не забувай про яблука!

З яблук готують багато смачних страв.

Деякі з них нескладні, їх може приготувати кожен хлопчик або дівчинка. Ці рецепти з "Веселої кухні" дарують вам Ясик і Ганнуся.

Яблучний пиріг

Продукти: *Троє яблук, троє яєць, три столові ложки цукру, три ложки борошна, ваніль.* Збити яйця з цукром, додати борошно, ваніль, нарізати яблука. Сковороду чи форму змастити жиром, викласти пиріг і спекти.

Пінники з яблук

Продукти: *5 великих яблук, 1 склянка цукру, 1 білок, ваніль.* Почистити яблука, спекти їх і протерти крізь сито. Додати цукор., білок з яйця і все разом збивати, тримаючи миску в холодній воді. Коли маса загусне, набирати її ложкою і класти на деко, застелене промащенним папером. Поставити в теплу духовку, щоб піннички висохли.

Яблучні кільця

Почистити яблука і розрізати навпіл. Обережно вибрати ложечкою серединку і нарізати яблука кільцями. Занурити кільця на хвилину в киплячу воду, щоб розм'якли. Викласти їх на тарілку, полити медом або варенням і посипати горіхами. Можна прикрасити збитою сметаною чи вершками. Найсмачніше запивати цей дисерт яблучним соком.

на порозі

Цукерки домашнього приготування із яблук

2,5 кг яблук дрібно порізати і залити 1 л води. Варити, поки не википить рідина. Протерти крізь сито, додати 1 кг цукру і варити 20—30 хв., щоб утворилася густа маса. Викласти її на деко, змащене олією, розрівняти шаром 7—8 мм і пригладити зверху ножем. Залишити на 2 доби для підсихання. Чарочкою або іншою формою нарізати фігурки і знову 2—3 дні сушити. Після цього пересипати їх цукровою пудрою і знову підсушити.

Готові цукерки скласти до банки, щоб не потрапляли волога і повітря. Такі цукерки можна зберігати протягом року.

Торт яблучний

1 кг яблук почистити, нарізати кружальцями завтовшки 2—3 мм. Форму для торта вистелити пергаментним папером, змастити його жиром і посипати сухарями. Яблука викласти шарами. Із 6 яєць, 250 г цукру та 200 г борошна, 0,5 ложечки соди приготувати бісквітне тісто. Вилити його у форму на яблука і випікати при помірній температурі.

Торт повинен охолонути у формі. Потім його треба накрити дощечкою, перекинути на неї і обережно перекласти на блюдо. Зверху обсипати цукровою пудрою.

Полтавські яблучні галушки

Для галушок потрібні 3 склянки борошна, 0,75 склянки молока, 4 яйця, 8 яблук, 1 ст. ложка цукру, 1 ст. ложка вершкового масла, сіль. Яблука нарізати маленькими шматочками, змішати з молоком, збитими і розтертими з цукром яйцями, сіллю. Поступово додати борошно, вимісити тісто. Чайною ложечкою брати тісто з шматочками яблук і опускати у підсолений окріп. Варити не більше 3—5 хв. Виловити та подавати з маслом і сметаною.

Компоти із яблук на зиму

Загальне правило: компоти можна приготувати як з цілих, так і з шматочків яблук (зі шкірочкою і без неї). Очищені і нарізані яблука занурюють (щоб не темніли) у підкислену чи трішки підсолену воду (на 1 л води — 3 г лимонної кислоти, 0,5 ложки солі). Перед розкладанням у банки яблука виймають з підсоленої води і промивають.

Перший рецепт. Літні яблука з тонким ніжним м'якушем кладуть у банки, заливають холодним сиропом (на 1 л води 200 г цукру) і залишають на 6—8 год., після чого його доливають і при температурі 85°С пастеризують: літрові банки — 15 хв., 2-літрові — 20 хв., 3-літрові — 30 хв., чи в киплячій воді відповідно 3, 8 і 10 хв., потім їх закривають і ставлять догори дном.

Другий рецепт. Яблука заливають соком з ягід чорної смородини, червоної або білої порічки, малини, вишні (з цукром і без нього). При температурі 85°С яблука пастеризують: літрові банки — 15 хв., 2-літрові —20 хв., 3-літрові — 25—30 хв.

Третій рецепт. Яблука осінніх і зимових сортів (з серцевиною чи без неї) укладають у банки, заливають гарячим сиропом (250—300 г цукру на 1 л води), витримують 6—8 год., після чого доливають його до краю і при температурі 85°С пастеризують: літрові — 15 хв., 2-літрові — 20 хв., 3-літрові — 30 хв.

Яблучне суфле

До протертого яблучного пюре (1 кг) додати 500 г меду і 250 г цукру, гвоздику, лимонний сік за смаком. Масу необхідно уварити до відставання від дна і стінок посуду. Щоб вона не підгоріла, уварюють її на водяній бані. Полотно змочити у воді, розстелити на ситі, викласти на нього масу, покласти під гніт. Коли сік стече, поставити в духовку і запікати до появи скоринки.

Яблучна приправа

У готове яблучне пюре засипати цукор-пісок (200—300 г на 1 кг пюре), варити на слабкому вогні. Під час варіння додати розтерті сухі листочки селери і кріп за смаком. Уварити до 4/5 початкового об'єму. Гарячу приправу розфасувати у стерильні прогріті банки.

Подавати до м'ясних страв.

Яблучний соус

Яблука (600 г) порізати і варити в 2 л води в закритому посуді до розм'якшення. Остудити і протерти крізь густе сито. В отримане пюре покласти 250 г цукру, корицю і варити протягом 10 хв., помішуючи.

Перед подаванням збити соус вінчиком. Яблучний соус подають гарячим до смаженого гусака або, до будь-якого м'яса.

Біодинамічний календар

Жовтень

Овен 1 (22.08) — 4 (9.01)

○ Повний Місяць — 2 (16.50)

Ми звикли проводити боротьбу з шкідниками садів і городів в основному навесні, але ж кожна комашка десь живе увесь рік, розмножується, перезимовує. Спостерігаючи за цією живністю, можна помітити, що саме наприкінці вересня — на початку жовтня повзають по грушах коричнювато-бурі жучки з широкою прямою поперечною смугою з густих білих волосинок над крильцями. Величина їх приблизно півсантиметра. Це грушовий квіткоїд. Саме в цю пору жуки грушового квіткоїда після літньої діапаузи під корою, рослинними рештками, у тріщинах верхнього шару грунту перелазять на грушу. Виявити їх можна, якщо вранці потрусити гілки груші над підстилкою з плівки чи паперу. У вересні-жовтні грушові квіткоїди відкладають у плодові бруньки яйця, з яких народжуються личинки, що зимують у бруньках. Навесні вони виїдають бруньки, і дерева мають такий вигляд, ніби вони постраждали від морозу. Саме зараз слід вести боротьбу з шкідником, бо навесні — вже пізно. Якщо у вас кілька груш та ще вони й не молоді, то можна обійтися без хімічних засобів боротьби. Слід щороку струшувати з груш жуків і знищувати їх, а грунт під деревами ретельно перекопати.

Телець 4 (9.01) — 6 (18.12)

У жовтні майже всі шкідники вже заповзли у щілини кори дерев, під опале листя, у верхній шар грунту та інші місця зимівлі. Хоч вони й не завдають рослинам шкоди саме в цю пору, але чекають свого часу. Наприклад, нерідко сливова товстоніжка знищує врожай сливи влітку, але боротися з нею слід саме в жовтні, перекопуючи пристовбурні круги на 10—15 см. З такої глибини товстоніжка не виповзе.

Ретельне прибирання всіх решток рослин і опалого листя, спалювання їх або складання в компостні купи — головний засіб механічної боротьби з шкідниками.

Різке зниження температури в холодні зими призводить до пошкодження плодових дерев. Обгортання молодих саджанців очеретом, соняшниковими стеблами тощо захистить не тільки від зайців, а й від морозу.

Підготуйте сховище для картоплі так, щоб у ньому був оптимальний повітряно-температурний режим, інакше бульби загниють.

Дбаючи про наступний урожай картоплі, ще під час збирання врожаю восени або в процесі закладання на зиму для садіння наступного року відбирають здорові, без пошкоджень, не уражені хворобами та шкідниками бульби і складають їх в ящики чи окремий куток підвалу та забезпечують найоптимальніші умови зберігання.

Приміщення для зберігання овочів ретельно очищають, просушують і білять свіжогашеним вапном (2,5 кг на 10 л води, додаючи 30 г залізного або 100 г мідного купоросу на 50 м² площі).

Щоб добре зберігалися зібрані овочі, подбайте про підтримання необхідної температури і вологості в сховищі.

Коренеплоди, пошкоджені під час збирання, відразу використовують.

Близнюки 6 (18.12) — 9 (1.19)

Нерідко доводиться формувати сад у низинних місцях, де підгрунтові води залягають близько від поверхні грунту. А тому, якщо плануєте висадити садок, переконайтесь, що підгрунтові не ближче 2 м від поверхні грунту, а на піщаних і супіщаних грунтах — не ближче 1,5 м. Смородина, порічка, агрус добре розвиваються, коли підгрунтові води залягають на глибині 1,2—1,3 м, малина — 1 м, суниці — 0,7 м.

Якщо ділянка землі з близьким заляганням підгрунтових вод, а іншої води немає і ви хочете мати на такій ділянці сад, то слід провести дренажування або зробити грунтове підвищення, навозивши родючого грунту.

Дуже еродовані грунти потребують водовідвідних і водозатримуючих валів та високих норм органічних добрив або також завезення родючого грунту.

Рак 9 (1.19) — 11 (5.54)

☾ Третя чверть Місяця — 10 (7.20)

У степовій зоні України трапляються солонці й солончаки. На них садів не буде. Слабосолонцюваті грунти — чорноземи й каштанові — придатні для садів, але перед їх освоєнням необхідно провести гіпсування. Якщо гіпсують верхній шар грунту (20—22 см), то норма гіпсу на квадратний метр становить 200—300 г. Для гіпсування грунту (40—45 см) під час глибокого перекопування вносять гіпс— 400—500 г/м².

Лев 11 (5.54) — 13 (7.58)

Готуючись до висаджування молодих плодових деревець, перевірте грунт на ділянці, яку ви плануєте під сад. При цьому майте на увазі: основні плодові дерева добре ростуть на грунтах із слабокислою або близькою до нейтральної реакцією. Не сприяє розвиткові саду висока кислотність. Про неї може свідчити наявність на ділянках щавлю, хвоща польового, мітлиці білої. Зате погано ростуть тут червона конюшина, буркун, люцерна, райграс. Якщо поблизу добре ростуть ясен, клен, дуб, граб, біла лобода, то це означає, що грунт не дуже кислий і висаджені плодові дерева повинні вас порадувати.

Діва 13 (7.58) — 15 (8.26)

За біодинамічним календарем усе, що пов'язане із завершенням життєвого циклу, тобто збирання врожаю, необхідно проводити в період зменшення місяця. Найкращий час для цього настає перед появою молодого Місяця. Отже, якщо у вас ще висять на деревах плоди зимових сортів, то найкраще їх зняти 13 або 15 жовтня. 14—го в Україні відзначають свято Покрови.

Придбані саджанці, якщо їх не висадили відразу, слід прикопати на ділянці. Для цього корені вміщують у викопану траншею і ретельно присипають землею, заповнюючи вільний простір між коренями. Потім саджанці добре поливають.

У жовтні висаджують конвалії, троянди, тюльпани, гіацинти (для вигонки).

Терези 15 (8.26) — 17 (9.03)

● Новий Місяць 16 (22.23)

Якщо сад ви запланували висадити навесні, ями слід копати восени. Можна це зробити й у жовтні. Після ретельного обстеження грунту на ділянці, рівня залягання підгрунтових вод і складання схеми розміщення рослин у саду приступають до копання ям. Ширина ями повинна бути не менше 1—1,2 м, а глибина 60—70 см. З осені слід заготовляти добрива, які необхідно буде внести навесні в посадкові ями за кілька днів до садіння дерев з розрахунку 12—15 кг, а якщо їх немає, то 120—150 г суперфосфату, 60—75 г калійної солі, 100 г аміачної селітри. Можна заправити викопані ями і пізно восени перед настанням морозів.

Редиску, яку висіяли у вересні, накривають плівкою, добре провітрюючи вдень; у парниках її закривають рамами.

Скорпіон 17 (9.03) — 19 (11.47)

Щоб виростити сад на піщаних грунтах, посадкові ями повинні бути діаметром 1,5—2 м і глибиною 80—100 см. Їх засипають родючим грунтом, який беруть поза межами

ділянки. Якщо такий грунт важкий за механічним складом (глинистий), то до нього додають частину вийнятого з ями піску. Дуже важливо на дно ями насипати глини і втоптати у вигляді чаші, — це затримуватиме воду опадів, не пропускатиме її у нижні шари, недосяжні для рослин.

Якщо ви цього ще не зробили, плануючи висадити дерева навесні, то можна зробити це ще й зараз, звичайно, за сприятливої погоди.

Для вирощування овочевих рослин взимку в кімнаті заготовляють садивний матеріал.

Стрілець 19 (11.47) — 21 (18.12)

Якщо ділянка горбиста, то схили перед закладанням саду можна затерасувати. Замість суцільних терас для садіння дерев влаштовують напівтераси (своєрідні чаші). Поверхні їх висипають родючим шаром грунту. При цьому ями повинні бути великі: під зерняткові — діаметром 1,5—2, а під кісточкові — 1—1,5 м. Глибина ям — 90—100 см. У грунт додають, рівномірно перемішуючи із землею, 20—25 кг перегною на 1 м^3 засипного грунту.

Козеріг 21 (18.12) — 24 (4.26)

На опалому листі й стеблах городніх рослин, садових дерев перезимовують чимало збудників хвороб і шкідників. Щоб зменшити їх кількість, листя й рештки рослин згрібають і складають у компостні купи, в які додають так званий розігрітий під дією біопроцесів гній. У компостній купі також у результаті біологічного нагрівання більшість збудників хвороб і шкідників гине. А стебла помідорів та огірків, які були вражені грибковими хворобами, спалюють. Грунт краще перекопати восени. У результаті цього також гинуть збудники хвороб. Під кущами смородини й агрусу зменшується кількість попелиці, пильщика, п'ядуна, галиці, а також збудників антракнозу, борошнистої роси, іржі.

Водолій 24 (4.26) — 26 (16.55)

☽ Перша чверть Місяця — 24 (5.57)

Після збирання врожаю в саду необхідно ретельно зібрати під деревами і зняти з крон уражені хворобами плоди, особливо плодовою гниллю, паршею, чорним раком тощо. Дуже багато плодів, уражених цими хворобами, у роки з підвищеними вологістю і температурою.

Якщо ви ще не встигли перекопати ділянки, то це можна зробити й тепер. При цьому вносять гній, міндобрива.

Риби 26 (16.55) — 29 (4.15)

В останні роки на персиках дачних ділянок напровесні після розпускання листочки зморщуються і обпадають. Навесні дерево оголюється, ніби пізно восени. Ця хвороба називається кучерявістю листя персиків. За значного її розвитку обпадає зав'язь, а плоди, які висять на дереві, так і залишаються недорозвинутими.

Збудник хвороби зимує між лусочками бруньок, в ураженому листі, яке залишається на дереві у вигляді темно-бурих сухих розеток.

Для боротьби з цією хворобою, крім весняних обприскувань хімічними препаратами, у період осіннього листопаду дерева обробляють 3%-ною бордоською рідиною, а також обрізують і знищують уражені гілки.

Готують землю для парників, укладаючи її у купу, і накривають листям або гноєм, щоб не промерзала.

Овен 29 (4.15) — 31 (14.48)

У жовтні — на початку листопада грунт у приштамбових кругах зерняткових порід перекопують на 15—20 см, а кісточкових — на 12—15 см. Перекопувати слід обережно, особливо біля штамба, щоб менше пошкодити корені. Менше пошкоджується коренева система, якщо використовувати садові вила. Перед перекопуванням вносять органічні й мінеральні фосфорні та калійні добрива. Перекопавши ділянку, ви створите кращі умови для нагромадження вологи . Осінній обробіток є важливим заходом боротьби з бур'янами і шкідниками та збудниками хвороб.

Збирають капусту пізніх сортів, яка в холодну осінню погоду добре розвинулась, підросла.

У номері:

„Дім, сад, город"
виробничо-практичний журнал №9,
вересень 2001 р.

Головний редактор М.І.Халимоненко
Головний художник Т.П.Колодницька
Заступники головного редактора
Б.К.Донгаш, І.Ф.Куштенко
Редактори А.М.Капітульська, О.В.Кисленко

Дизайн, верстка, кольороподіл В.О.Пономаренко
Реклама, оголошення В.О.Давидко, В.М.Матохнюк,
тел. 552-95-11
Розповсюдження, маркетинг Т.І.Лазебник,
тел.559-18-88
Видання зареєстровано, серія КВ, №3536 від 23.10.98

Підписано до друку 06.08.2001 р.
Загальний тираж 148300 прим. (у тому числі: російською мовою і в комплектах з іншими журналами — 28 643 прим.) Зам.
Адреса: 02094, Київ-94,
пр.Гагаріна, 17-а. Тел. (044) 552-95-13

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:
«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — 22434.

Комп'ютерний набір, верстку і кольороподіл зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».
Видруковано у друкарні ТОВ "Новий друк",
м.Київ, вул. Магнітогорська,1.
Тел. (044) 558-29-60, тел./факс (044) 551-58-58.

Вийшли з друку

"Квіти України" № 8—2001

У номері ви знайдете інформацію про вирощування жоржин, декоративного соняшника, про нові сорти українських селекціонерів, які можуть стати окрасою вашого квітника, відомі та невідомі сорти чорнобривців та духмяної ліани. Як створити зимовий сад і, що для цього необхідно зробити, як доглядати за зрізаними квітами, чим корисна материнка та інші лікарські та духмяні трави.

Про чудовий парк на Полтавщині у селі Хомутець та Британський Музей садової історії буде цікаво довідатись усім природолюбам.

Післяплатою надішлемо добірки журналів "Квіти України" за 1999—2000 рр.

Ціна з пересилкою — 22 грн.

Журнали "Квіти України" № 1—7, 2001 р. та збірники: "Ириси", "Гладіолуси", "Троянди", "Тюльпани", "Айстри", "Магнолії", "Дворічні рослини", "Однорічні рослини", "Сукулентні рослини", "Ліани в саду", "Квітник без шкідників та хвороб".

Замовлення надсилати на адресу: 02002, Київ-2, а/с 208, "Квіти України".

Журнал "Квіти України" для усіх, хто любить красу. Передплатний індекс 72275.

Комплект "Дім, сад, город" + "Квіти України" — 22431.

Журнал "Наш дім" № 5 за 2001 рік

побачить світ у вересні цього року. У номері наведено надзвичайно цікаві проекти сучасних котеджів. Продовжено рубрику "Українська мрія — власний дім!", де подано конкретні поради забудовника щодо влаштування та ремонту покрівлі домівки. У журналі представлені детальні креслення зарубіжних меблів, які можна виготовити у власній майстерні. На прохання читачів у п'ятому номері знову є рубрики "Поради господині" і "Поради господарю", де дається багато корисних рекомендацій щодо ведення домашнього господарства. Розповідається також про меблювання і облаштування дитячої кімнати. Отже, наш журнал — для всієї родини!

Відкрийте для своїх друзів і знайомих оновлений "Наш дім" — видання для міста і села про планування та будівництво омріяного власного "палацу", про сучасний інтер'єр оселі, влаштування саун і водойм. І не тільки про це! Передплатний індекс 74 453.

Вигідно передплатити комплект журналів "Наш дім" і "Дім, сад, город". Передплатний інтекс 21 871.

Вирішуйте на свою користь! Однак найцінніше, що потрібно для професійного будівництва і сучасного облаштування Вашого Дому — це інформація!

Колектив редакції

ПЕРЕДПЛАТА -2002

Незабаром розпочнеться передплата періодичних видань на 2002 рік.

"Дім, сад, город" — справді народний журнал, в якому читачі мають змогу спілкуватися між собою, ділитися досвідом, черпати нові корисні знання. Адже під час формування кожного номера перевагу мають ті матеріали, які підготовлені на запит читачів і ті, що надходять від читачів. Журнал "Дім, сад, город" — це досвід тисяч садівників, городників, дачників, фермерів, кваліфіковані поради науковців, різноманітна інформація.

Передплатний індекс 74142
Передплатний індекс російського варіанта 22429

Тож, якщо ви любите працю на землі і хочете вирощувати високі врожаї городини та садовини, чи маєте бажання доглядати за домашньою живністю або вас цікавлять інші поради з ведення домашнього господарства, то "Дім, сад, город" неодмінно стане вам у пригоді.

Крім того, ви маєте можливість передплатити й інші цікаві та корисні спеціалізовані журнали:

"Пасіка" — українсько-чеський щомісячник порадить, як з кожної бджолосім'ї зібрати по центнеру меду, боротися з хворобами бджіл, приготувати медівники, медовуху, сповна використати його цілющі властивості.
Передплатний індекс — 74429.

"Квіти України" — єдиний в Україні ілюстрований журнал для професіоналів і любителів-квітникарів. Розповідає про кращі сорти квітів, вирощування, про ботанічні сади світу, відомих селекціонерів.
Передплатний індекс — 74275.

"Виноград. Вино" — двомісячник для виноградарів-любителів і професіоналів. Про нові сорти винограду, догляд за насадженнями, про боротьбу з хворобами і шкідниками винограду. Подає новітні і забуті рецепти виготовлення вина.
Передплатний індекс — 40305.

"Яблунька" — багатоілюстрований двомісячник для дошкільнят і школярів. Цікаво, захоплююче про таємниці природи, походження тварин, рослин. Флористика, казки, легенди, школа здоров'я і гарні манери, весела кухня, дитяча пошта, конкурси, вікторини. Яскравий, сонячний. Високоякісна поліграфія!
Передплатний індекс 40306.

"Будьмо здорові" — мудрий і серйозний співрозмовник для кожної родини. В щомісячнику читач знайде публікації медиків-практиків, славетних діячів української та світової медичної науки. А один із розділів журналу "Служба взаємодопомоги" нагромаджує багатющий досвід народних умільців і травознаїв. "Будьмо здорові" навчить вас бути дужими і бадьорими.
Передплатний індекс — 74063.

"Туризм сільський зелений" — щоквартальне видання, розраховане на всіх, хто бажає відпочити в сільській місцевості, або надати свою садибу для відпочинку.
Передплатний індекс — 40307.

"Наш дім" — незамінний двомісячник для будівельників, усіх, хто хоче спорудити і облаштувати своє помешкання.
Передплатний індекс — 74453.

"Чумацький шлях" — науково-популярне видання для всіх, хто цікавиться історією, культурою, звичаями народів світу. Подорожі, пригоди, статті видатних вчених України, знахідки археології, про колекції та колекціонерів. Журнал адресований широкому загалу читачів; практично корисний для вчителів, студентів, школярів. Багатий вибір матеріалів для рефератів.
Передплатний індекс — 22436.

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:
«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — 22434.

Передплата комплектів журналів дешевше, вигідно, зручно!